Nr 63

Regeringens proposition med anledning av vissa av internationella arbetskonferensen år 1974 vid dess femtionionde sammanträde fattade beslut;

beslutad den 27 februari 1975.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för den åtgärd som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

INGEMUND BENGTSSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner de av internationella arbetsorganisationen (ILO) antagna konventionerna (nr 139) om förebyggande och kontroll av yrkesrisker förorsakade av cancerframkallande ämnen och agenser och (nr 140) om betald ledighet för studier. Genom propositionen bereds riksdagen vidare tillfälle att yttra sig över den av ILO antagna rekommendationen (nr 147) i samma ämne som konventionen nr 139 och den likaledes antagna rekommendationen (nr 148) i samma ämne som konventionen nr 140.

ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-02-27

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sträng, Johansson, Holmqvist, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Norling, Löfberg, Carlsson, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Zachrisson, Leijon.

Föredragande: statsrådet Bengtsson

Proposition med anledning av vissa av internationella arbetskonferensen år 1974 vid dess femtionionde sammanträde fattade beslut

Genom sin anslutning till Nationernas förbund den 9 mars 1920 inträdde Sverige såsom medlem av internationella arbetsorganisationen (ILO).

Organisationens beslutande församling – internationella arbetskonferensen – sammanträder minst en gång varje år. Den har enligt artikel 19 i organisationens stadga att beträffande förslag, som har uppförts på dess dagordning, välja mellan två former för godtagande. Antingen skall ett beslut resultera i ett förslag till internationell konvention, avsedd att ratificeras av organisationens medlemmar, eller också skall det utmynna i en rekommendation, avsedd att övervägas vid lagstiftning eller på annat sätt men utan den bindande karaktär, som tillkommer en ratificerad konvention. Om beslutet är av mindre räckvidd eller av väsentligen formell innebörd, t. ex. då det gäller en begäran om utredning, brukar det ges formen av en resolution.

Varje medlem av organisationen skall inom ett år från avslutandet av ett konferenssammanträde underställa vid sammanträdet antagna konventioner och rekommendationer vederbörlig myndighet (i vårt land riksdagen) för lagstiftning eller andra åtgärder. Varje medlem har vidare skyldighet att underrätta internationella arbetsbyråns generaldirektör om de åtgärder, som har vidtagits för att underställa konventioner vederbörlig myndighet, samt om eljest vidtagna åtgärder. Medlem, som inte har ratificerat viss konvention, skall tid efter annan till internationella arbetsbyråns generaldirektör avge redogörelse för såväl lagstiftning och praxis med avseende på de i konventionen behandlade frågorna som den omfattning, vari konventionens bestämmelser genomförts eller avses att genomföras genom lagstiftning, administrativa åtgärder, kollektivavtal eller på annat sätt, samt ange de omständigheter, som förhindrar eller fördröjer ratificeringen av konventionen. Motsvarande gäller i fråga om rekommendationer med det tillägget, att redovisning skall lämnas även för sådana jämkningar i rekommendationer, som befunnits eller kan befinnas erforderliga vid antagande eller tillämpning av dem.

De konventioner och rekommendationer, som beslutats av internationella arbetsorganisationen, skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare. Varje ratifikation av en sådan konvention skall delges Förenta nationernas generalsekreterare för registrering i enlighet med bestämmelsen i artikel 102 av Förenta nationernas stadga.

Internationella arbetskonferensens femtionionde sammanträde hölls i Genève under tiden den 5–25 juni 1974. I sammanträdet deltog delegationer från 118 av ILO:s 125 medlemsstater jämte representanter för många mellanstatliga och internationella icke statliga organisationer. Arbets- eller socialministrar från flera i konferensen deltagande länder bevistade sammanträdet. Under ett besök vid konferensen höll jag ett anförande i debatten om generaldirektörens rapport. Det stora flertalet medlemsstater hade sänt fullständiga delegationer, dvs. två regerings-, ett arbetsgivar- och ett arbetstagarombud. Sverige deltog i sammanträdet med en fullständig delegation.[1]

Konferensens *dagordning* upptog följande ämnen.

I. Generaldirektörens rapport.
II. Program- och budgetförslag samt andra finansiella frågor.
III. Tillämpningen av konventioner och rekommendationer.
IV. Betald ledighet för studier (andra behandling).
V. Kontroll och förebyggande av yrkescancer (andra behandling).

[1] Genom särskilda beslut den 26 april och den 31 maj 1974 utsåg Kungl. Maj:t följande personer att delta i konferensen, nämligen

för Sveriges regering: som ombud rättschefen i arbetsmarknadsdepartementet Åke Bouvin och kanslirådet i arbetsmarknadsdepartementet Bert Isacsson samt som experter ambassadrådet vid Sveriges ständiga delegation hos de internationella organisationerna i Genève Tom Tscherning och departementssekreteraren i socialdepartementet Ulla Fredriksson, de båda sistnämnda tillika ersättare för ombuden, generaldirektören och chefen för statens invandrarverk Kjell Öberg, avdelningschefen Arne Westlin och byrådirektören Gunilla Warnbeck, båda hos arbetarskyddsstyrelsen, byrådirektören hos arbetsmarknadsstyrelsen Tord Leimar, departementssekreteraren i utrikesdepartementet Hans von Knorring, departementssekreteraren i arbetsmarknadsdepartementet Bengt Lidal, ambassadsekreteraren vid Sveriges ständiga delegation hos de internationella organisationerna i Genève Claes Sweger samt Bosse Ringholm, sakkunnig i arbetsmarknadsdepartementet;

för arbetsgivarna: som ombud direktören i Svenska arbetsgivareföreningen Gullmar Bergenström samt som experter direktörerna i Svenska arbetsgivareföreningen Johan von Holten och Hans-Göran Myrdal, direktören i Sveriges verkstadsförening Thore Gårmark, direktören i Skogs- och lantarbetsgivareföreningen Carl Kuylenstierna samt direktörsassistenten Margareta Dahlgren, med. lic. Sven Yllner, jur. kand. Göran Kjöllerström och sekreteraren Stina Dall, alla i Svenska arbetsgivareföreningen;

för arbetstagarna: som ombud internationelle sekreteraren i Landsorganisationen i Sverige Thorbjörn Carlsson samt som experter ombudsmannen Henry Persson, med. lic. Anders Englund, f. förbundsordföranden Ewald Jansson, ombudsmannen Björn Pettersson och socionomen Gustav Persson, alla i Landsorganisationen, samt utbildningschefen Lennart Larsson och utredningssekreteraren Ivar Asp, båda i Tjänstemännens centralorganisation, och utbildningsintendenten Evert Brandgård, Svenska industritjänstemannaförbundet.

VI. Lantarbetarnas organisationer och deras roll i den ekonomiska och sociala utvecklingen (första behandling).
VII. Migrerande arbetare (första behandling).
VIII. Utveckling av mänskliga resurser: yrkesvägledning och yrkesutbildning (första behandling).

Följande av konferensen fattade beslut, vilka hänför sig till punkterna IV och V på dagordningen, skall i enlighet med artikel 19 av internationella arbetsorganisationens stadga underställas riksdagen, nämligen

1. konvention (nr 139) om förebyggande och kontroll av yrkesrisker förorsakde av cancerframkallande ämnen och agenser,
2. rekommendation (nr 147) i samma ämne,
3. konvention (nr 140) om betald ledighet för studier,
4. rekommendation (nr 148) i samma ämne.

Texterna på engelska och svenska till nämnda fyra instrument bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilagor 1–4*. En särskild bilaga med förteckning över samtliga resolutioner som antagits vid konferensen bör fogas till protokollet som *bilaga 5*.

Jag tar i fortsättningen upp till behandling först de båda instrumenten om yrkescancer och därefter instrumenten om betald studieledighet.

1–2 Konvention och rekommendation om förebyggande och kontroll av yrkesrisker förorsakade av cancerframkallande ämnen och agenser

Frågan om yrkescancer togs upp till en första diskussion vid arbetskonferensen år 1973. Efter ytterligare överväganden vid 1974 års konferens antogs en konvention och en rekommendation i ämnet, båda enhälligt. Därjämte antogs två resolutioner i ämnet.

Konventionens och rekommendationens huvudsakliga innehåll

I *konventionen* anges vissa principer för förebyggande och kontroll av yrkescancerrisker och motsvarande åtaganden för ratificerande stater. Bland dessa åtaganden märks följande.

Medlemsstat skall periodiskt bestämma de cancerframkallande ämnen och agenser för vilka exposition under yrkesutövning skall förbjudas eller kräva särskilt tillstånd eller kontroll. Undantag från förbud skall kunna medges endast genom utfärdande av tillstånd där i varje enskilt fall villkoren för tillståndet anges. Vid utfärdandet av bestämmelser i ämnet skall hänsyn tas till aktuell information från sakkunniga organ, däribland ILO (art. 1).

Alla ansträngningar skall göras för att cancerframkallande ämnen och agenser för vilka arbetare kan exponeras under sitt arbete skall ersättas med icke cancerframkallande eller i vart fall mindre farliga ämnen och agenser. Såväl antalet exponerade personer som varaktigheten och graden av exposition skall reduceras till ett minimum (art. 2).

Medlemsstat skall föreskriva åtgärder för skydd av arbetstagare mot risker för exponering för ämnena och agenserna ifråga. Ett system för registrering av relevanta data skall upprättas (art. 3).

Exponerade eller potentiellt exponerade arbetare skall informeras om risker och skyddsåtgärder (art. 4).

Åtgärder skall vidtas för att säkerställa att arbetare får tillgång till sådana undersökningar under och efter anställning som är nödvändiga för att bedöma exponeringen och övervaka deras hälsotillstånd (art. 5).

I tillämpningsklausulerna föreskrivs bl. a. att samråd skall ske med de mest representativa av berörda arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer vid genomförande av konventionens bestämmelser. Vidare skall de personer eller organ som är skyldiga att efterkomma bestämmelserna anges samt kontrollen av bestämmelsernas tillämpning anförtros lämpligt inspektionsorgan (art. 6).

I *rekommendationen* utvecklas de principer som inskrivits i konventionen. Utöver allmänna anvisningar innehåller den avsnitt om förebyggande åtgärder, om övervakning av arbetstagares hälsotillstånd och om information och upplysning samt tillämpningsföreskrifter.

Enligt de allmänna anvisningarna bör vederbörande myndighet i varje land föreskriva de åtgärder som skall vidtas för att skydda arbetstagare mot risker förknippade med exposition för cancerframkallande ämnen och agenser.

Vidare bör arbetsgivarna göra alla ansträngningar att använda arbetsprocesser som inte involverar cancerframkallande ämnen eller agenser.

Slutligen bör arbetstagare i yrkesverksamhet som innebär risk för exponering för ifrågavarande ämnen och agenser rätta sig efter utfärdade säkerhetsföreskrifter och på rätt sätt använda all utrustning som tillhandahålls för deras eget eller andras skydd.

Bland de rekommenderade förebyggande åtgärderna märks den i konventionen inskrivna föreskriften om förbud mot av medlemsstaten periodiskt fastställda cancerframkallande ämnen och agenser. I rekommendationen preciseras de villkor som bör uppställas för medgivande av undantag från sådant förbud.

Beträffande övervakningen av vederbörande arbetstagares hälsotillstånd rekommenderas, att alla arbetstagare som hänvisas till ett arbete som kan medföra risker av nämnt slag undergår dels läkarundersökning innan de hänvisas till arbete, dels periodiska läkarundersökningar med lämpliga mellanrum, dels biologiska eller andra prov eller undersökningar som kan behövas i detta sammanhang. Därvid bör det ankomma på vederbörande myndighet att tillse att åtgärder vidtas för att arbetstagaren skall kunna undergå lämpliga undersökningar också efter det att den anställning som medfört riskerna har upphört. De läkarundersökningar och prov som här avses bör såvitt möjligt utföras på arbetstid och inte medföra någon kostnad för arbetstagaren.

Om det som följd av någon åtgärd som vidtas i enlighet med rekommendationen befinns inte vara tillrådligt att utsätta en arbetstagare

för fortsatt exponering för cancerframkallande ämnen eller agenser i hans normala sysselsättning, bör alla rimliga ansträngningar göras att bereda arbetstagaren annan sysselsättning.

Konventionens bestämmelse avseende upprättande av ett system för registrering av data (art. 3) kompletteras av rekommendationens uttalanden om upprättande av ett system för förebyggande och kontroll av yrkescancer innefattande registrering, ajourföring, bevarande och överföring av data samt utbyte av informationer. Särskilt anges, att för den händelse ett företag läggs ned de data och informationer som insamlats enligt systemet bör behandlas enligt vederbörande myndighets anvisningar. I varje land där vederbörande myndighet inte upprättar ett system för dataregistrering av nämnt slag bör, enligt rekommendationen, arbetsgivarna i samråd med representanter för arbetstagarna eftersträva att tillämpa rekommendationen i denna del.

I avsnittet om information och upplysning rekommenderas vederbörande myndighet *främja relevant forskning* samt *insamla* och *sprida* information om riskerna för yrkescancer. Myndigheten bör också sträva att fastställa kriterier för bestämmande av de cancerframkallande egenskaperna hos ämnen och agenser. Olika informationsinsatser bör ankomma även på arbetsgivarna samt på arbetsgivarnas och arbetstagarnas organisationer.

I de avslutande tillämpningsföreskrifterna anges att medlemsstat genom lagstiftning eller på annat sätt bör vidta sådana åtgärder, däri inbegripet införande av lämpliga straffbestämmelser, som kan vara erforderliga för att anvisningarna i rekommendationen skall efterkommas. Vidare bör, på samma sätt som föreskrivs i konventionen (art. 6), de organ eller personer anges som är skyldiga att följa anvisningarna i rekommendationen. Kontrollen av anvisningarnas tillämpning bör anförtros åt lämpligt inspektionsorgan.

Yttranden

Yttranden över konventionen och rekommendationen har avgetts av socialstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Landsorganisationen i Sverige (LO) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO) samt av ILO-kommittén.

Konventionen (nr 139)

Socialstyrelsen anför att med den kompetens- och ansvarsfördelning beträffande förebyggande och kontroll av hälsorisker i arbetsmiljön som gäller i Sverige (enligt arbetarskyddslagstiftningen och lagen om hälso- och miljöfarliga varor) är det arbetarskyddsstyrelsen som utgör central myndighet och centralt tillsynsorgan i hithörande frågor. Mot bakgrund härav begränsas socialstyrelsens synpunkter till vissa allmänna bedömningar och en värdering av behovet av insatser från de sjukvårdsorgan som

står under socialstyrelsens tillsyn för att realisera konventionens och rekommendationens syfte. Konventionens och rekommendationens uttryck "vederbörande myndighet", som återkommer i flera artiklar och punkter, måste enligt socialstyrelsens uppfattning anses åsyfta arbetarskyddsstyrelsen. *SAF* anser att konventionen i huvudsak återspeglar de principer för förebyggande och kontroll av yrkescancer, vilka idag är allmänt accepterade i Sverige. *LO* anser för sin del att konventionen fått en utformning som till alla delar stämmer överens med organisationens syn på hithörande frågor.

Artikel 1, p. 1 och 2

Arbetarskyddsstyrelsen påpekar att det i de anvisningar om hygieniska gränsvärden (nr 100), som styrelsen utfärdat, ingår en särskild förteckning över cancerframkallande ämnen. I denna förteckning har upptagits ämnen som inte får förekomma i arbetslivet, ämnen som får förekomma i arbetslivet endast efter anvisningar av yrkesinspektionen i det enskilda fallet samt ämnen som har gränsvärden enligt gränsvärdeslistan. Avsikten är, att anvisningarna vid behov skall revideras. Någon periodisk översyn med på förhand bestämda tidsmellanrum är inte fastlagd.

Styrelsens anvisningar är i princip inte jämställda med av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter. De tjänar däremot till ledning vid tillämpningen av de grundläggande stadgandena i bl. a. 7 och 11 §§ arbetarskyddslagen och 25 § arbetarskyddskungörelsen. Därigenom kommer de att vara normerande när yrkesinspektionen skall meddela föreläggande eller förbud på grundval av 53 § arbetarskyddslagen. I detta ligger att anvisningarna i praktiken kommer att vara riktgivande för de krav som ställs på arbetsförhållandena. I den mån anvisningarna förutsätter att ett ämne inte skall få förekomma i arbetslivet bör de därför kunna sägas ge samma effekt som man i artikel 1 torde åsyfta med att förbjuda vissa ämnen.

Vissa möjligheter att helt förbjuda hantering eller import av hälsofarliga ämnen eller andra varor finns enligt 7 § lagen (1973:329) om hälso- och miljöfarliga varor. Sådant förbud får emellertid endast meddelas av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Något beslut på grundval av detta stadgande har ännu inte meddelats. Om förbud författningsenligt meddelas mot viss vara kan det bli aktuellt med sådana tillstånd till undantag som avses i andra punkten av artikeln. Kravet på att tillstånd skall meddelas och villkor uppställas i varje enskilt fall synes då enligt arbetarskyddsstyrelsen kunna innebära vissa praktiska handläggningsproblem.

SAF tolkar artikel 1 så att den åt varje ratificerande medlemsstat lämnar frihet att själv bestämma vilka ämnen som skall förbjudas eller göras till föremål för auktorisation och kontroll och menar att principen i punkten 2 redan har kommit till uttryck i de av arbetarskyddsstyrelsen utfärdade anvisningarna (nr 100). En motsvarande tolkning gör *LO*. Även

TCO accepterar artikeln med den anmärkningen att den generella regeln skall vara, att cancerframkallande ämnen förbjuds i arbetslivet med undantag för sådana ämnen som absolut ej kan undvaras och då under förutsättning att betryggande exponeringskontroll (slutna system) användes.

Artikel 1, p. 3

Kravet att ta hänsyn till anvisningar utarbetade av ILO och annan information från sakkunniga organ lär knappast utgöra något ratifikationshinder för svensk del, anför *SAF*. Inte heller *arbetarskyddsstyrelsen* anser att bestämmelsen medför några problem.

Artikel 2

Bestämmelsen i punkt 1 torde enligt *arbetarskyddsstyrelsen* täckas av innehållet i 25 § arbetarskyddskungörelsen, medan någon bestämmelse som direkt berör antalet exponerade arbetstagare (punkt 2) inte finns. Kravet får dock anses följa redan av de allmänna bestämmelserna i arbetarskyddslagen. Beträffande varaktigheten av exponeringen finns bestämmelser i 30 § arbetarskyddskungörelsen. Vilken grad av exponering som är acceptabel är en omständighet som bedöms i samband med styrelsens anvisningsarbete.

Artikel 3

Inom arbetarskyddsstyrelsen pågår kontinuerligt arbete med anvisningar för olika typer av arbeten eller industrigrenar. Under detta arbete tas även hänsyn till cancerrisker, som kan vara förenade med visst arbete. Arbete pågår vidare med särskilda anvisningar för cancerframkallande ämnen, anför *arbetarskyddsstyrelsen* och hänvisar till vad som sagts under artikel 1 p. 1. Beträffande det föreskrivna systemet för registrering av data anför styrelsen, att konventionstextens ordalydelse inte tydligt anger vilka typer av uppgifter som avses ingå i det angivna systemet. Av konventionens förarbeten synes dock kunna utläsas att bestämmelsen närmast tar sikte på data om exposition för cancerframkallande ämnen i yrkeslivet. Något system för insamling av sådana data finns för närvarande inte. Däremot tar styrelsen från vetenskaplig litteratur och annan dokumentation fortlöpande del av sådana data om cancerframkallande ämnen som den behöver för sitt arbete. Vissa data i denna dokumentation registreras. Styrelsen för således ett register över litteraturreferenser rörande cancerogena ämnen som för närvarande innehåller ca 4 000 referenser. De projekt som pågår inom ramen för miljödatanämndens verksamhet bör kunna bidra till utvecklingen av detta område.

Även *socialstyrelsen* anser att det informationssystem för miljövården (MI) som nu byggs upp i miljödatanämndens regi med sina olika

komponenter kan komma att bli en lämplig bas för föreskriven registrering samt främja ett internationellt informationsutbyte. Artikel 3 i konventionen synes dock något oklar i syftningen: avser registreringen av data enbart expositionen som sådan eller skall registreringen även omfatta individuella hälsoeffekter. I det senare fallet uppstår ömtåliga frågor som berör den individuella integriteten och arbetsgivarens tillgång till medicinsk information om enskild arbetstagare. Inte heller avdelning III i rekommendationen synes vara fullt tydlig i detta avseende. Socialstyrelsen framhåller dock att styrelsens cancerregister bör vara av största värde för att ge indikationer på risk för cancer i samband med speciell exposition i arbetsmiljön. Det torde vara ett viktigt instrument för att tillgodose konventionens och rekommendationens målsättning och önskemål i dessa avseenden.

SAF menar för sin del att de krav som ställs i den första delen av artikel 3 inte f. n. uppfylls av svenska myndigheter men finner det rimligt att arbetarskyddsstyrelsen kompletterar den från den 1 januari 1975 gällande gränsvärdeslistan med anvisningar om praktiska åtgärder för att skydda arbetstagarna mot risker för exponering för cancerframkallande ämnen. Det system för registrering av data som krävs i artikel 3 torde närmast ha till uppgift att underlätta epidemiologiska undersökningar. Det torde innebära krav på registrering och arkivering av individuella anställnings- och expositionsförhållanden samt viss komplettering av cancerregistret.

Artikel 4

Bestämmelsen täcks enligt *arbetarskyddsstyrelsen* delvis av innehållet i 1 § arbetarskyddskungörelsen. Vid utfärdande av anvisningar brukar styrelsen också lägga vikt vid att arbetstagare, som är eller riskerar bli exponerade för farliga ämnen, skall upplysas om de risker detta medför och om hur man skyddar sig mot dessa risker. Det finns dock inget krav på att arbetstagare skall upplysas om de risker de tidigare varit utsatta för eller om de åtgärder som erfordras med anledning härav. *SAF* anser att den information som krävs bör kunna ges inom ramen för det lokala arbetarskyddet och med hjälp av material som utges av arbetarskyddsstyrelsen.

Artikel 5

Arbetarskyddsstyrelsen anför att styrelsen med stöd av nuvarande arbetarskyddslagstiftning kan meddela föreskrifter om vissa medicinska undersökningar med stöd av kungörelsen (1949:211) om läkarundersökning etc. Några föreskrifter om undersökningar generellt med hänsyn till cancerrisk kan styrelsen dock ej meddela med stöd av denna författning. Inom arbetarskyddslagstiftningens ram torde inte heller kunna meddelas regler, som avser undersökningar efter det att den anställning, som medfört exposition för cancerframkallande ämnen, har upphört.

Socialstyrelsen påpekar att konventionen i stora delar är allmänt hållen och ofta uttrycker mer av målsättning än vad som f. n. är möjligt att realisera samt exemplifierar detta med den medicinska kontroll av exponerade arbetstagare som berörs i artikel 5. Styrelsen instämmer därför i rekommendationens punkt 16 (1) om främjande av "epidemiologisk och annan forskning . . . angående riskerna för yrkescancer". Vidare påpekar styrelsen att den medicinska kontroll som föreskrivs ställer krav på tillgång på medicinskt skolad personal, yrkesmedicinska institutioner etc. Sverige har, menar styrelsen, mycket begränsade yrkesmedicinska resurser. Det specifikt yrkesmedicinskt orienterade innehållet i läkares grundutbildning är mycket begränsat och den särskilda företagsläkarutbildningen är kort. Det torde dröja ytterligare några år innan yrkesmedicinska specialister och yrkesmedicinska enheter finns i sådan omfattning att alla önskemål om medicinska kontrollåtgärder i enlighet med konventionen och rekommendationen kan tillgodoses genom specialistinsatser. Det är angeläget att uppgiftsfördelningen mellan arbetarskyddsstyrelsens arbetsmedicinska avdelning, yrkesmedicinska kliniker och andra enheter inom den offentliga öppna och slutna sjukvården samt företagshälsovården klarläggs så att de begränsade resurserna användes optimalt, bl. a. för förebyggande och kontroll av yrkesrisker förorsakade av cancerframkallande ämnen.

SAF anser att möjligheterna att leva upp till bestämmelserna i artikel 5 idag är ytterligt begränsade därför att det i stor utsträckning saknas prov som har värde för bedömning av exponering och övervakning av hälsotillståndet i förebyggande syfte. I avvaktan på ökade sådana möjligheter i framtiden bör det dock knappast föreligga något hinder för Sverige att ansluta sig till de principer som kommer till uttryck i denna artikel. *TCO* accepterar bestämmelserna i artikel 5 men anser att det f. n. inte finns något kontrollsystem som erbjuder tillräcklig säkerhet och skydd mot uppkomsten av cancersjukdom.

Artikel 6

De krav som uppställs i artikel 6 är enligt *SAF* och *LO* helt i överensstämmelse med svensk praxis. Inte heller *arbetarskyddsstyrelsen* anser artikeln medföra några konkreta problem.

Rekommendationen (nr 147)

Vissa av de nyss refererade synpunkterna avser såväl konventionen som rekommendationen ifråga. Den senare kommenteras allmänt av *SAF* som ansluter sig till dess principer. Föreningen påpekar emellertid att en successiv utbyggnad av vissa resurser inom arbetarskydd och företagshälsovård krävs för att rekommendationen skall kunna följas.

Avsnitt I. Allmänna anvisningar

Rekommendationen till arbetsgivarna att göra alla ansträngningar att använda arbetsprocesser som inte förorsakar uppkomst och i synnerhet utsläpp i arbetsmiljön av cancerframkallande ämnen tas upp av *TCO*, som menar att detta i praktiken innebär kontroll av nytillkomna ämnens och produkters eventuellt cancerframkallande förmåga innan de introduceras i arbetslivet. Vidare förutsätter TCO att arbetstagaren, i de fall det inte är möjligt att helt eliminera ett cancerframkallande ämne eller agens, *överhuvudtaget inte exponeras för ämnet eller agensen ifråga.*

Avsnitt II. Förebyggande åtgärder

LO pekar på att arbetarskyddsstyrelsen redan nu i samråd med arbetsmarknadsparterna utarbetar sådana anvisningar som avses i avsnitt II. En konsekvens av rekommendationen torde dock bli att potentiellt cancerframkallande ämnen får förtur vid sådant anvisningsarbete. *TCO* anser att de ämnen som av vederbörande myndighet anses som cancerframkallande bör förbjudas i arbetslivet, samt att arbetsmarknadens parter bör få yttra sig om de ämnen för vilka dispens övervägs.

SAF påpekar att möjligheterna att kontrollera arbetsplatserna med hänsyn till exposition för cancerframkallande ämnen är beroende dels av provtagnings- och analysmetoder, vilka ännu i stor utsträckning saknas, dels av tillräckliga resurser beträffande provtagning och analyser när metoderna väl blivit utarbetade. Detta ställer krav på arbetarskyddsverket att utfärda lämpliga anvisningar hur provtagning och analys skall utföras samt krav på lämplig utbildning av den personal som skall utöva kontrollen i företagen eller på annat håll. Framförallt bör därvid skyddsingenjörernas utbildning intensifieras eftersom de kommer att ha en nyckelroll i det förebyggande arbetet.

Avsnitt III. Övervakning av arbetstagarnas hälsotillstånd

SAF anser att en vägledande princip bör vara att insatta åtgärder verksamt bidrar till att förhindra uppkomsten av cancersjukdom eller att förbättra prognosen om sådan sjukdom uppstår. Tyvärr är möjligheterna därvidlag ännu mycket begränsade när det gäller olika former av yrkescancer. En korrekt användning av de medicinska resurserna kräver därför att myndigheterna ingående analyserar problemet och utfärdar noggranna instruktioner om hur läkarundersökningarna skall gå till.

LO anser att övervakningen av arbetstagarnas hälsotillstånd måste ägnas större omsorg än vad som hittills varit fallet. Framförallt bör vad som sägs i artiklarna 12 och 14 om fortsatt kontroll efter anställningens upphörande samt långtida registerföring bli föremål för särskilt ställningstagande. Artikel 13 måste beaktas vid förhandlingar mellan arbetsmarknadsparterna. Flera avsnitt i artikel 15 måste dessutom bedömas utifrån datalagstiftningens utgångspunkter.

Avsnitt IV. Information och upplysning

Arbetarskyddsstyrelsen anser att de i artiklarna 16 och 17 rekommenderade åtgärderna redan nu ligger inom dess verksamhetsområde.

SAF erinrar om sina synpunkter på kraven på dataregister m. m. som underlag för epidemiologiska undersökningar i anslutning till konventionens artikel 3. Föreningen understryker betydelsen av att sådana åtgärder vidtas som underlättar eller möjliggör epidemiologiska undersökningar när det gäller yrkescancer. Sambanden mellan yrkesmässig exposition och uppkomsten av elakartade tumörer är som regel mycket svåra att fastställa. Eftersom humanexperiment är uteslutna är epidemiologiska undersökningar den viktigaste vägen att nå klarhet på detta område.

TCO anser att rekommendationen såvitt avser forskning etc. ställer krav på avsevärt vidgade resurser för utvärdering och kontroll av befintliga ämnen i arbetslivet med sikte på att avslöja hittills okända cancerframkallande egenskaper hos dessa. Synpunkterna delas av *LO*.

De till arbetsgivarna riktade rekommendationerna i artiklarna 18–20 kommenteras av *arbetarskyddsstyrelsen* som finner att av de allmänna bestämmelserna i 7 § arbetarskyddslagen och i 1 § arbetarskyddskungörelsen torde följa, att arbetsgivarna redan idag har sådana skyldigheter som anges i dessa artiklar. Också artikel 21 med rekommendationer riktade till arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna berörs av styrelsen som framhåller att de avsedda åtgärderna redan nu torde förekomma i stor utsträckning.

Avsnitt V. Tillämpningsåtgärder

Avsnittet berör frågan hur ett genomförande av rekommendationerna i avsnitt I–IV skall åstadkommas och föranleder inga kommentarer av remissinstanserna utöver de anförda.

Sammanfattande synpunkter

Arbetarskyddsstyrelsen anser det på en del punkter vara oklart i vad mån det nuvarande rättsläget är förenligt med konventionens bestämmelser och framhåller, att konventionen och rekommendationen berör flera punkter där arbetsmiljöutredningen kan väntas lägga fram förslag till ändrade regler. Det är sannolikt att utredningens förslag kan komma att ändra förutsättningarna för bedömningen av vissa av de hithörande frågorna. Styrelsen anser därför att det slutliga ställningstagandet i ratificeringsfrågan bör anstå till dess att resultatet av utredningens arbete föreligger. Konventionen och rekommendationen bör enligt styrelsens mening överlämnas till utredningen för beaktande.

Socialstyrelsen finner att konventionens målsättning och sakinnehåll väl motsvarar nuvarande praxis och tillstyrker utifrån sina utgångspunkter att konventionen ratificeras av Sverige. De ytterligare föränd-

ringar i arbetarskyddslagstiftningen som arbetsmiljöutredningen kan komma att framlägga kunde emellertid, säger styrelsen, vara ett skäl att avvakta med ratificering för att nå bästa möjliga anpassning mellan konvention/rekommendation och svensk lagstiftning och praxis i vad avser förebyggande och kontroll av yrkesrisker från cancerframkallande ämnen.

SAF finner varken formella eller praktiska hinder föreligga mot att Sverige ratificerar konventionen och rekommenderar därför att så sker.

LO erinrar om att många av de åtgärder som föreskrivs i konventionen redan följer av gällande lagstiftning och anvisningar. I andra fall övervägs bestämmelser. Vidare innebär den tillkomna konventionen ett konkret exempel på den internationella samordning på det arbetsmedicinska området som LO i ett flertal rapporter och uttalanden efterlyst. LO tillstyrker att konventionen ratificeras. Även *TCO* anser att Sverige bör ratificera konventionen.

ILO-kommittén gör med ledning av här redovisade yttranden följande bedömning.

ILO-kommittén anser det väsentligt att ta fasta på konventionens framåtsyftande karaktär. Konventionen bör därför – liksom rekommendationen – beaktas av arbetsmiljöutredningen i dess fortsatta arbete, såsom framhållits av bl. a. arbetarskyddsstyrelsen. Beträffande möjligheterna att ratificera konventionen finner kommittén, att även om, såsom påpekats under remissbehandlingen, vissa ytterligare åtgärder kan behövas, sådana synes kunna vidtas successivt. Under sådana omständigheter torde konventionen kunna ratificeras av vårt land, vilket kommittén vill förorda.

3–4. Konvention och rekommendation om betald ledighet för studier

Även frågan om betald ledighet för studier slutbehandlades vid 1974 års konferens efter en första diskussion vid arbetskonferensen år 1973. En konvention och en rekommendation antogs, konventionen med 295 röster för, 43 röster mot och 38 nedlagda, och rekommendationen med 342 röster för, 6 mot och 25 nedlagda. Samtliga svenska ombud röstade för antagande av de båda instrumenten. En resolution i ämnet antogs enhälligt av konferensen.

Konventionens och rekommendationens huvudsakliga innehåll

Uttrycket "betald ledighet för studier" definieras som ledighet som beviljas en arbetstagare för studieändamål under en bestämd period på normal arbetstid med åtnjutande av lämpliga ekonomiska förmåner. Redovisningen i det följande avser konventionen. Med den avvikelse som anges inom parentes gäller den även beträffande rekommendationen.

Som allmän riktlinje för verksamheten på området anges att ratificerande medlemsstat skall (varje medlemsstat bör) utforma och genomföra

en politik som syftar till att genom metoder lämpade efter landets förhållanden och sedvanor och om så påkallas stegvis främja beviljandet av betald studieledighet för såväl yrkesutbildning på alla nivåer som allmänbildande, social och medborgerlig undervisning och facklig undervisning.

Politiken ifråga skall (bör) vara ägnad att bidra till

1. förvärvande och förbättring av yrkeskunnande liksom ökad anställningstrygghet,
2. arbetstagarnas sakkunniga och aktiva medverkan i företagets verksamhet och i samhällslivet,
3. arbetstagarnas mänskliga, sociala och kulturella förkovran,
4. främjande av lämplig återkommande utbildning för att hjälpa arbetstagarna att anpassa sig till moderna krav.

Verksamheten avseende betald ledighet för studier skall (bör) vidare ta hänsyn till landets och de olika versksamhetsområdenas utvecklingsnivå och speciella behov samt samordnas med den allmänna politiken på sysselsättningens och utbildningens område, liksom med arbetstidspolitiken.

Beviljandet av betald studieledighet skall (bör) regleras genom nationell lagstiftning, kollektivavtal, skiljedom eller på annat sätt som är förenligt med nationell praxis (art. 5). Myndigheter, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer samt utbildningsorgan skall (bör) på ett efter landets förhållanden och sedvanor lämpat sätt medverka vid utformningen och genomförandet av en politik som främjar betald ledighet för studier.

Beträffande finansieringen av betald ledighet för studier föreskrivs att denna skall (bör) ske genom regelbundna och rillräckliga anslag och i överensstämmelse med nationell praxis. I rekommendationen uttalas att såväl arbetsgivarna, samfällt eller var för sig, som myndigheterna och utbildningsorganen, liksom också arbetsgivarnas och arbetstagarnas organisationer, kan förväntas bidra till finansieringen av åtgärder för betald studieledighet, var och en efter måttet av sina förpliktelser.

I fråga om villkoren för beviljande av betald studieledighet fastslås att sådan ledighet skall vara tillgänglig för alla arbetstagare utan åtskillnad. Vid behov skall (bör) särskilda bestämmelser meddelas

1. i de fall särskilda kategorier av arbetstagare, såsom arbetstagare vid små företag, lantarbetare eller andra arbetare i glesbygdsområden, skiftarbetare eller arbetare med familjeansvar, har svårighet att dra fördel av de allmänna anordningarna,
2. i de fall särskilda kategorier av företag, såsom små företag eller säsongföretag, har svårighet att anpassa sig till de allmänna anordningarna, varvid det förutsätts att arbetstagare vid dessa företag inte skall uteslutas från förmånen av betald studieledighet.

Förutsättningarna för erhållande av betald ledighet för studier kan

variera beroende på om ledigheten avser skilda slag av utbildning.

Slutligen uttalas att en period av betald ledighet för studier skall (bör) jämställas med en period av faktisk tjänstgöring i och för fastställande av anspråk på sociala förmåner och andra rättigheter som grundar sig på anställningsförhållandet i enlighet med nationell lagstiftning, kollektivavtal, skiljedom eller på annat sätt som är förenligt med nationell praxis.

Svenska bestämmelser

Vid tiden för remissbehandlingen av ifrågavarande konvention och rekommendation gällde de regler om ledighet för utbildning, som under rubriken "Nuvarande förhållanden" har redovisats i prop. 1974:148 med förslag till lag om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning. ILO-kommitténs i det följande redovisade yttrande avgavs dock efter det att riksdagen antagit nämnda lagförslag med av inrikesutskottet föreslagen mindre ändring (InU 1974:31, rskr 1974:399). Lagen (1974:981) om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning trädde i kraft den 1 januari 1975.

Yttranden

Yttranden över konventionen och rekommendationen har avgetts av skolöverstyrelsen (SÖ), arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), SAF, LO och TCO samt av ILO-kommittén.

AMS anför att någon svensk författning som ger arbetstagare möjlighet till betald ledighet för studier inte finns. Prop. 1974:148 med förslag till lag om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning gäller enbart "ledighet" men inte "betald ledighet" för studier. Formuleringen i konventionens artikel 5 resp. rekommendationens punkt 5 ger dock utrymme för flera olika lösningar i fråga om de ekonomiska förmånerna under studieledighet. Den i propositionen föreslagna reformen synes enligt AMS' uppfattning stå i överensstämmelse med såväl konventionens som rekommendationens texter.

SÖ delar denna uppfattning men pekar också på de förslag som lagts fram av kommittén för studiestöd åt vuxna, SVUX (SOU 1974:62). SÖ är tveksam om tolkningen av uttrycket "betald ledighet" och därmed om de förslag beträffande förmåner för arbetstagare i samband med studier som för närvarande är framlagda i Sverige kan anses till alla delar svara mot konventionen.

Eventuellt erforderliga åtgärder med anledning av rekommendationen blir beroende av beslut på grundval av dels prop. 1974:148, dels förslag framlagda av SVUX och kommittén för översyn av arbetsmarknadsutbildningen (KAMU) m. fl.

LO finner att den av riksdagen nyligen antagna lagen om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning innebär att det inte föreligger några hinder för en svensk ratificering av konventionen och tillstyrker att konventionen

ratificeras. Även enligt *TCO*:s uppfattning har konventionstexten en sådan utformning att den kan ratificeras av Sverige sedan riksdagen antagit nyssnämnda lag. TCO anför vidare, dock utan att tala om någon viss reform som ratifikationsvillkor, att konventionen och rekommendationen även i övrigt synes bli tillfredsställande uppfyllda om de nu föreliggande utredningsförslagen från SVUX m. fl. blir föremål för beslut av statsmakterna.

SAF anser att för svenskt vidkommande instrumentens intentioner redan till stor del kan anses vara uppfyllda genom dels praxis på den svenska arbetsmarknaden, dels föreslagna reformer. Föreningen förordar att frågan om ratificering tas upp till diskussion när riksdagen fattat beslut med anledning av prop. 1974:148.

ILO-kommittén anför, att utmärkande för konventionen är att den inte kräver ett fullständigt förverkligande omedelbart av de inskrivna principerna utan syftar till successiva reformer. Med hänsyn härtill synes redan den nyligen antagna lagen om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning i förening med det i Sverige väl utvecklade studiestödssystemet vara tillfyllest för att svara mot begreppet "betald ledighet för studier" enligt konventionens definition.

Beträffande konventionens bestämmelse (artikel 11) att en period av betald ledighet för studier skall jämställas med en period av faktisk tjänstgöring i och för fastställande av anspråk på sociala förmåner etc. anför kommittén följande.

I fråga om rätten att räkna utbildningstiden som semesterkvalificerande tid bygger semesterlagen på principen att semesterförmånen skall stå i viss proportion till antalet arbetade dagar under kvalifikationsåret. Undantag görs endast för s. k. privilegierad frånvarotid. Som sådan räknas f. n. inte ledighet för studier. Frågan uppmärksammades av den interdepartementala arbetsgrupp som studerade förutsättningarna för arbetstagares rätt till ledighet för studier. I sin promemoria (Ds A 1974:2) hänvisade arbetsgruppen till pågående översyn av semesterlagen och förordade, att frågan huruvida tid varunder arbetstagare är tjänstledig för utbildning skall räknas som semesterkvalificerande tid lämpligen bör övervägas i detta större sammanhang.

Också frågan om det skydd som socialförsäkringen ger under ledighet för studier berörs av ILO-kommittén. Den svenska socialförsäkringens konstruktion är på betydelsefulla fält sådan att det skydd konventionen vill bereda tillgodoses på annat sätt än genom att studietiden formellt jämställs med en period av faktisk tjänstgöring. Det gäller givetvis i första hand folkpensioneringen men även sjukförsäkringen och tilläggspensioneringen. Yrkesskadeförsäkringen har utsträckts att omfatta elever i utbildning som är av karaktär att medföra risk för skada. I den nyssnämnda promemorian, där dessa frågor närmare diskuteras, konstateras att behovet av försäkringsskydd under ledighet för studier i allmänhet är tillgodosett. Skulle ledighet sträcka sig över längre tid kan emellertid problem i vissa fall göra sig gällande i fråga om sjukpenning

och i fråga om förtidspension från tilläggspensioneringen. Kommittén hänvisar i detta sammanhang till riksförsäkringsverkets yttrande till utbildningsdepartementet över förslagen från SVUX.

Mot bakgrund av bestämmelserna i konventionens artikel 2 ("om så påkallas stegvis främja beviljandet av betald ledighet för studier") anser kommittén att konventionen bör kunna ratificeras av Sverige. Kommittén tillfogar att ett genomförande av nu aktuella förslag om utbildningsstöd (SVUX, KAMU m. fl.) skulle innebära ännu ett viktigt steg på den väg som konventionen utstakar mot det uppställda målet betald ledighet för studier.

Föredraganden

Vid internationella arbetskonferensens femtionionde sammanträde år 1974 antogs dels en konvention (nr 139) och en rekommendation (nr 147) om förebyggande och kontroll av yrkesrisker förorsakade av cancerframkallande ämnen och agenser, dels en konvention (nr 140) och en rekommendation (nr 148) om betald ledighet för studier.

I fråga om konventionen nr 139 om yrkescancer har bland remissinstanserna arbetarskyddsstyrelsen, dvs. den myndighet på vilken det i första hand ankommer att tillämpa konventionens bestämmelser, pekat på behovet att ytterligare klarlägga vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att åtagandena enligt konventionen skall kunna anses helt uppfyllda. Även ILO-komittén har i sitt yttrande framhållit att vissa ytterligare åtgärder kan behövas för att till fullo uppnå en ordning som svarar mot konventionens bestämmelser men att dessa synes kunna vidtas successivt. Kommittén anser därför att konventionen – liksom rekommendationen nr 147 i samma ämne – bör beaktas av arbetsmiljöutredningen (S 1970:35) i dess fortsatta arbete.

För egen del delar jag arbetarskyddsstyrelsens uppfattning om att ytterligare åtgärder kan visa sig behöva vidtas för att uppfylla samtliga krav i konventionen. Behovet av och möjligheterna för att i Sverige genomföra sådana eventuella ytterligare åtgärder kan inte bedömas utan närmare utredning. Texten till konventionen – och även rekommendationen – har därför överlämnats till arbetsmiljöutredningen för att utredningen skall närmare precisera behovet och konsekvenserna av ytterligare åtgärder. Först sedan utredningen redovisat sin kartläggning och sina överväganden härvidlag och den därpå följande remissbehandlingen avslutats kan slutlig ställning tas. Vad nu anförs talar för att ratificering inte sker nu utan först sedan fullständigt underlag föreligger för en bedömning. Jag anser emellertid att vissa omständigheter är av sådan betydelse att ratifikation ändå bör övervägas.

Arbetsmarknadens parter har tillstyrkt att konventionen ratificeras. En enig ILO-kommitté är av samma uppfattning. För egen del vill jag tillägga, att konventionen (nr 139) om yrkescancer i hög grad har getts karaktären av en programförklaring. Den anger riktlinjerna för hur

yrkesrisker förorsakade av cancerframkallande ämnen och agenser skall kunna förebyggas och kontrolleras. Avsikten har varit att konventionen skall kunna ratificeras också av stater som vid tidpunkten för ratificeringen ännu inte i allt uppfyller konventionens bestämmelser.

Konventionen bygger sålunda på förutsättningen att den angivna ambitionsnivån uppnås först successivt. Även om det i dag inte med bestämdhet kan sägas vilka åtgärder som skulle behöva vidtagas ytterligare för att de med konventionen följande åtagandena skulle anses fullt uppfyllda, kan i vart fall konstateras att den arbetsmiljöpolitik som Sverige för, ligger – generellt sett – väl i linje med konventionens syften. Som alltid utformar ILO:s arbetskonferens konventioner med utgångspunkt i förutsättningen att varje land som ratificerar konventionen sist och slutligen självt lägger fast sin politik och beslutar om dess praktiska utformning utifrån de egna krav och förutsättningar som gäller vid varje enskilt beslutstillfälle. Mot bakgrund härav synes – utan att vi därmed binder oss för en framtida lösning av förevarande arbetsmiljöfrågor – Sverige redan nu kunna ratificera konventionen. Rekommendationen nr 147 synes inte behöva föranleda några särskilda åtgärder från statsmakternas sida i avvaktan på resultatet av arbetsmiljöutredningens arbete.

I fråga om konventionen nr 140 om betald ledighet för studier och rekommendationen nr 148 i samma ämne hänvisar remissinstanserna dels till prop. 1974:148 med förslag till lag om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning, dels till förslag avgivna av kommittén för studiestöd åt vuxna (SVUX) m. fl. utredningar, vilka förslag under remissbehandlingen bereddes i berörda departement.

ILO-kommittén finner det vara utmärkande för konventionen nr 140 att den inte kräver ett fullständigt förverkligande omedelbart av de inskrivna principerna utan syftar till successiva reformer. Med hänsyn härtill synes redan den nyligen antagna lagen (1974:981) om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning i förening med det i Sverige väl utvecklade studiestödssystemet vara tillräckligt för att svara mot begreppet "betald ledighet för studier" enligt konventionens definition. Kommittén tillfogar, att ett genomförande av nu aktuella förslag om utbildningsstöd från kommittéerna för studiestöd åt vuxna (SVUX) resp. översyn av arbetsmarknadsutbildningen (KAMU) m. fl. skulle innebära ännu ett viktigt steg på den väg som konventionen utstakar mot det uppställda målet betald ledighet för studier. Dessa förslag som skall underställas riksdagen har tidigare idag anmälts av chefen för utbildningsdepartementet resp. av statsrådet Leijon.

Konventionen föreskriver (artikel 11) att en period av betald ledighet för studier skall jämställas med en period av faktisk tjänstgöring i och för fastställande av anspråk på sociala förmåner etc. Som ILO-kommittén konstaterar är behovet av försäkringsskydd under ledighet för studier i allmänhet tillgodosett. Skulle ledighet sträcka sig över längre tid kan emellertid problem i vissa fall göra sig gällande i fråga om sjukpenning och i fråga om förtidspension från tilläggspensioneringen. Kommittén

hänvisar i detta sammanhang till riksförsäkringsverkets yttrande till utbildningsdepartementet över förslagen från SVUX. Chefen för utbildningsdepartementet har, med beaktande av riksförsäkringsverkets synpunkter, denna dag föreslagit bl. a. att vid sjukdom skall gälla samma regler för dem med vuxenstudiestöd som för dem med studiemedel. Detta innebär att en studerande vid sjukdom har rätt att behålla det särskilda vuxenstudiestödet. Vidare har föreslagits att vuxenstudiebidraget skall bli pensionsgrundande. Förslag till ändring av lagen (1962: 381) om allmän försäkring kommer att tas upp i annat sammanhang. De föreslagna ändringarna torde medföra att föreskrifterna i konventionens artikel 11 i allt väsentligt är uppfyllda.

Frågan om rätten att räkna utbildningstiden som semesterkvalificerande tid uppmärksammades av den interdepartementala arbetsgrupp som studerade förutsättningarna för arbetstagares rätt till ledighet för studier. Arbetsgruppen hänvisade till pågående översyn av semesterlagen och menade, att frågan huruvida tid varunder arbetstagare är tjänstledig för utbildning, skall räknas som semesterkvalificerande tid lämpligen bör övervägas i detta större sammanhang. Jag förordar därför att texterna till konventionen och rekommendationen om betald ledighet för studier överlämnas till 1974 års semesterkommitté (A 1974:01) för att beaktas i dess fortsatta arbete.

Mot bakgrund av bestämmelserna i konventionens artikel 2 ("om så påkallas stegvis främja beviljandet av betald ledighet för studier") anser ILO-kommittén att konventionen bör kunna ratificeras av Sverige.

Ett viktigt steg mot det i konventionen uppställda målet betald ledighet för studier har tagits i och med att lagen (1974:981) om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning trätt i kraft den 1 januari 1975. Ännu ett viktigt steg markeras av de idag anmälda förslagen om vidgad vuxenutbildning samt studiestöd till vuxna resp. om riktlinjer för arbetsmarknadsutbildningen. Med hänsyn till nu angivna reformer och till att, som ILO-kommittén erinrat, konventionen inte kräver ett fullständigt förverkligande av de inskrivna principerna omedelbart i samband med ratifikation utan syftar till ett successivt genomförande, förordar jag att konventionen om betald ledighet för studier ratificeras av Sverige. Rekommendationen i ämnet synes f. n. inte behöva föranleda någon annan åtgärd från statsmakternas sida än att texten till denna jämte texten till konventionen överlämnas till semesterkommittén för att beaktas i dess fortsatta arbete.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen *dels* föreslår riksdagen att godkänna konventionerna (nr 139) om förebyggande och kontroll av yrkesrisker förorsakade av can-

cerframkallande ämnen och agenser samt (nr 140) om betald ledighet för studier,

dels lämnar riksdagen tillfälle att avge yttrande över vad jag i övrigt anfört om de vid internationella arbetskonferensens femtionionde sammanträde antagna internationella instrumenten.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för den åtgärd som föredraganden har hemställt om.

Bilaga 1

(Översättning)

Convention (No. 139) concerning prevention and control of occupational hazards caused by carcinogenic substances and agents

The General Conference of the International Labour Organisation,

Having been convened at Geneva, by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its Fifty-ninth Session on 5 June 1974, and

Noting the terms of the Radiation Protection Convention and Recommendation, 1960, and of the Benzene Convention and Recommendation, 1971, and

Considering that it is desirable to establish international standards concerning protection against carcinogenic substances or agents, and

Taking account of the relevant work of other international organisations, and in particular of the World Helath Organisation and the International Agency for Research on Cancer, with which the International Labour Organisation collaborates, and

Having decided upon the adoption of certain proposals regarding control and prevention of occupational hazards caused by carcinogenic substances and agents, which is the fifth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of an international Convention,

Konvention (nr 139) om förebyggande och kontroll av yrkesrisker förorsakade av cancerframkallande ämnen och agenser

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

som av styrelsen för internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 5 juni 1974 till sitt femtionionde sammanträde,

som beaktar bestämmelserna i 1960 års strålskyddskonvention och strålskyddsrekommendation samt i 1971 års konvention och rekommendation om bensen,

som finner det önskvärt att fastställa internationella normer angående skydd mot cancerframkallande ämnen eller agenser,

som beaktar det arbete som i detta hänseende utförts av andra internationella organisationer, särskilt världshälsovårdsorganisationen och det internationella organet för cancerforskning, med vilka internationella arbetsorganisationen samarbetar,

som beslutat antaga vissa förslag angående kontroll och förebyggande av yrkesrisker förorsakade av cancerframkallande ämnen och agenser, vilken fråga utgör den femte punkten på sammanträdets dagordning,

och som beslutat att dessa förslag skall taga formen av en konvention,

adopts this twenty-fourth day of June of the year one thousand nine hundred and seventy-four the following Convention, which may be cited as the Occupational Cancer Convention, 1974;

antager denna den tjugofjärde dagen i juni månad år nittonhundrasjuttiofyra följande konvention, som kan benämnas 1974 års konvention om yrkescancer.

Article 1

1. Each Member which ratifies this Convention shall periodically determine the carcinogenic substances and agents to which occupational exposure shall be prohibited or made subject to authorisation or control, and those to which other provisions of this Convention shall apply.

2. Exemptions from prohibition may only be granted by issue of a certificate specifying in each case the conditions to be met.

3. In making the determinations required by paragraph 1 of this Article, consideration shall be given to the latest information contained in the codes of practice or guides which may be established by the International Labour Office, as well as to information from other competent bodies.

Artikel 1

1. Varje medlemsstat som ratificerar denna konvention skall periodiskt bestämma beträffande vilka cancerframkallande ämnen och agenser exponering under yrkesutövning skall förbjudas eller göras till föremål för auktorisation eller kontroll och beträffande vilka ämnen och agenser andra bestämmelser i denna konvention skall gälla.

2. Undantag från förbud får endast medgivas genom utfärdande av tillstånd där i varje enskilt fall anges vilka villkor som skall uppfyllas.

3. Vid utfärdandet av sådana bestämmelser som avses i punkt 1 i denna artikel skall hänsyn tagas till den senaste information som ingår i råd och anvisningar utarbetade av internationella arbetsbyrån samt till information från andra sakkunniga organ.

Article 2

1. Each Member which ratifies this Convention shall make every effort to have carcinogenic substances and agents to which workers may be exposed in the course of their work replaced by non-carcinogenic substances or agents or by less harmful substances or agents; in the choice of

Artikel 2

1. Varje medlemsstat som ratificerar denna konvention skall eftersträva att cancerframkallande ämnen och agenser för vilka arbetstagare kan bli exponerade under sitt arbete ersättes med icke cancerframkallande ämnen eller agenser eller med mindre farliga ämnen eller agenser; vid valet av

substitute substances or agents account shall be taken of their carcinogenic, toxic and other properties.

2. The number of workers exposed to carcinogenic substances or agents and the duration and degree of such exposure shall be reduced to the minimum compatible with safety.

Article 3

Each Member which ratifies this Convention shall prescribe the measures to be taken to protect workers against the risks of exposure to carcinogenic substances or agents and shall ensure the establishment of an appropriate system of records.

Article 4

Each Member which ratifies this Convention shall take steps so that workers who have been, are, or are likely to be exposed to carcinogenic substances or agents are provided with all the available information on the dangers involved and on the measures to be taken.

Article 5

Each Member which ratifies this Convention shall take measures to ensure that workers are provided with such medical examinations or biological or other tests or investigations during the period of employment and thereafter as are necessary to evaluate

ersättande ämnen eller agenser skall hänsyn tagas till deras cancerframkallande, toxiska och andra egenskaper.

2. Antalet arbetstagare som exponeras för cancerframkallande ämnen eller agenser och varaktigheten och graden av sådan exponering skall reduceras till det minimum som är förenligt med säkerheten.

Artikel 3

Varje medlemsstat som ratificerar denna konvention skall föreskriva de åtgärder som skall vidtagas för att skydda arbetstagarna mot riskerna för exponering för cancerframkallande ämnen eller agenser samt upprätta ett system för registrering av data.

Artikel 4

Varje medlemsstat som ratificerar denna konvention skall vidtaga åtgärder för att arbetstagare som har varit, är eller riskerar att bli exponerade för cancerframkallande ämnen eller agenser skall erhålla all tillgänglig information om de risker som dessa ämnen och agenser medför och om de åtgärder som erfordras.

Artikel 5

Varje medlemsstat som ratificerar denna konvention skall vidtaga åtgärder för att säkerställa att arbetstagarna får tillgång till sådana läkarundersökningar eller biologiska eller andra prov och undersökningar under och efter anställningstiden som erfordras för att

their exposure and supervise their state of health in relation to the occupational hazards.

bedöma deras exponering och övervaka deras hälsotillstånd i vad avser yrkesriskerna.

Article 6

Each Member which ratifies this Convention—

(a) shall, by laws or regulations or any other method consistent with national practice and conditions and in consultation with the most representative organisations of employers and workers concerned, take such steps as may be necessary to give effect to the provisions of this Convention;

(b) shall, in accordance with national practice, specify the persons or bodies on whom the obligation of compliance with the provisions of this Convention rests;

(c) undertakes to provide appropriate inspection services for the purpose of supervising the application of this Convention, or to satisfy itself that appropriate inspection is carried out.

Artikel 6

Varje medlemsstat som ratificerar denna konvention

a) skall genom lagstiftning eller på annat sätt som är förenligt med nationella sedvanor och förhållanden och i samråd med de mest representativa organisationerna av berörda arbetsgivare och arbetstagare vidtaga erforderliga åtgärder för att bestämmelserna i denna konvention skall efterkommas;

b) skall i enlighet med nationell praxis ange de personer eller organ som är skyldiga att efterkomma bestämmelserna i denna konvention;

c) skall uppdraga åt lämpliga inspektionsorgan att kontrollera tillämpningen av bestämmelserna i denna konvention eller förvissa sig om att lämplig inspektion utföres.

Article 7

The formal ratifications of this Convention shall be communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration.

Artikel 7

De officiella ratifikationerna av denna konvention skall delges internationella arbetsbyråns generaldirektör och registreras av honom.

Article 8

1. This Convention shall be binding only upon those Members of the International Labour Organisation whose ratifications have been registered with the Director-General.

Artikel 8

1. Denna konvention är bindande endast för de medlemmar av internationella arbetsorganisationen vilkas ratifikationer registrerats av generaldirektören.

2. It shall come into force twelve months after the date on which the ratifications of two Members have been registered with the Director-General.

3. Thereafter, this Convention shall come into force for any Member twelve months after the date on which its ratification has been registered.

2. Den träder i kraft tolv månader efter det två medlemmars ratifikationer registrerats av generaldirektören.

3. Därefter träder denna konvention i kraft för varje medlem tolv månader efter den dag, då dess ratifikation registrerats.

Article 9

1. A Member which has ratified this Convention may denounce it after the expiration of ten years from the date on which the Convention first comes into force, by an act communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration. Such denunciation shall not take effect until one year after the date on which it is registered.

2. Each Member which has ratified this Convention and which does not, within the year following the expiration of the period of ten years mentioned in the preceding paragraph, exercise the right of denunciation provided for in this Article, will be bound for another period of ten years and, thereafter, may denounce this Convention at the expiration of each period of ten years under the terms provided for in this Article.

Artikel 9

1. Medlem som ratificerar denna konvention kan, sedan tio år förflutit från den tidpunkt då konventionen först trädde i kraft, uppsäga densamma genom skrivelse som delges internationella arbetsbyråns generaldirektör för registrering. Uppsägningen träder ej i kraft förrän ett år efter det den registrerats.

2. Varje medlem, som ratificerar denna konvention och icke inom ett år efter utgången av den i föregående mom. nämnda tioårsperioden gör bruk av den uppsägningsrätt som medges i denna artikel, skall vara bunden för en ny period av tio år och kan därefter på de i denna artikel föreskrivna villkoren uppsäga konventionen vid utgången av varje tioårsperiod.

Article 10

1. The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organisation of the registration of all ratifications and

Artikel 10

1. Internationella arbetsbyråns generaldirektör skall underrätta samtliga medlemmar av internationella arbetsorganisationen om registreringen av alla ratifikationer

denunciations communicated to him by the Members of the Organisation.

2. When notifying the Members of the Organisation of the registration of the second ratification communicated to him, the Director-General shall draw the attention of the Members of the Organisation to the date upon which the Convention will come into force.

och uppsägningar, som delgivits honom av organisationens medlemmar.

2. När generaldirektören underrättar organisationens medlemmar om registreringen av den andra ratifikationen i ordningen, som delgivits honom, skall han fästa medlemmarnas uppmärksamhet på den dag då konventionen kommer att träda i kraft.

Article 11

The Director-General of the International Labour Office shall communicate to the Secretary-General of the United Nations for registration in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations full particulars of all ratifications and acts of denunciation registered by him in accordance with the provisions of the preceding Articles.

Artikel 11

Internationella arbetsbyråns generaldirektör skall för registrering jämlikt artikel 102 av Förenta nationernas stadga lämna Förenta nationernas generalsekreterare fullständiga upplysningar om varje ratifikation och uppsägning, som registrerats av honom enligt bestämmelserna i föregående artiklar.

Article 12

At such times as it may consider necessary the Governing Body of the International Labour Office shall present to the General Conference a report on the working of this Convention and shall examine the desirability of placing on the agenda of the Conference the question of its revision in whole or in part.

Artikel 12

Närhelst internationella arbetsbyråns styrelse finner det erforderligt skall styrelsen förelägga internationella arbetsorganisationens allmänna konferens en redogörelse för konventionens tillämpning och överväga om det finns skäl att på konferensens dagordning uppföra frågan om dess revision, helt eller delvis.

Article 13

1. Should the Conference adopt a new Convention revising this Convention in whole or in part, then, unless the new Convention otherwise provides—

Artikel 13

1. Om konferensen antager en ny konvention, varigenom förevarande konvention helt eller delvis revideras, och den nya konventionen ej föreskriver annat,

(a) the ratification by a Member of the new revising Convention skall *ipso jure* involve the immediate denunciation of this Convention, notwithstanding the provisions of Article 9 above, if and when the new revising Convention shall have come into force;

(b) as from the date when the new revising Convention comes into force this Convention shall cease to be open to ratification by the Members.

2. This Convention shall in any case remain in force in its actual form and content for those Members which have ratified it but have not ratified the revising Convention.

a) skall, utan hinder av bestämmelserna i artikel 9, en medlems ratifikation av den nya konventionen i sig innefatta omedelbar uppsägning av förevarande konvention, under förutsättning att den nya konventionen trätt i kraft;

b) skall från den dag, då den nya konventionen träder i kraft, förevarande konvention icke längre kunna ratificeras av medlemmarna.

2. Förevarande konvention skall likväl förbli gällande till form och innehåll för de medlemmar som ratificerat densamma men icke ratificerat den nya konvention, varigenom förevarande konvention revideras.

Article 14

The English and French versions of the text of this Convention are equally authoritative.

Artikel 14

De engelska och franska texterna till denna konvention skall ha lika vitsord.

Bilaga 2

(Översättning)

Recommendation (No. 147) concerning prevention and control of occupational hazards caused by carcinogenic substances and agents

The General Conference of the International Labour Organisation,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its Fifty-ninth Session on 5 June 1974, and

Noting the terms of the Radiation Protection Convention and Recommendation, 1960, and of the Benzene Convention and Recommendation, 1971, and

Considering that it is desirable to establish international standards concerning protection against carcinogenic substances or agents, and

Taking account of the relevant work of other international organisations, and in particular of the World Health Organisation and the International Agency for Research on Cancer, with which the International Labour Organisation collaborates, and

Having decided upon the adoption of certain proposals regarding control and prevention of occupational hazards caused by carcinogenic substances and agents, which is the fifth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of a

Rekommendation (nr 147) om förebyggande och kontroll av yrkesrisker förorsakade av cancerframkallande ämnen och agenser

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

som av styrelsen för internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 5 juni 1974 till sitt femtionionde sammanträde,

som beaktar bestämmelserna i 1960 års strålskyddskonvention och strålskyddsrekommendation samt i 1971 års konvention och rekommendation om bensen,

som finner det önskvärt att fastställa internationella normer angående skydd mot cancerframkallande ämnen eller agenser,

som beaktar det arbete som i detta hänseende utförts av andra internationella organisationer, särskilt världshälsovårdsorganisationen och det internationella organet för cancerforskning, med vilka internationella arbetsorganisationen samarbetar,

som beslutat antaga vissa förslag angående kontroll och förebyggande av yrkesrisker förorsakade av cancerframkallande ämnen och agenser, vilken fråga utgör den femte punkten på sammanträdets dagordning,

och som beslutat att dessa förslag skall taga formen av en re-

Recommendation,

adopts this twenty-fourth day of June of the year one thousand nine hundred and seventy-four the following Recommendation, which may be cited as the Occupational Cancer Recommendation, 1974:

kommendation,

antager denna den tjugofjärde dagen i juni månad år nittonhundrasjuttiofyra följande rekommendation, som kan benämnas 1974 års rekommendation om yrkescancer.

I. General Provisions

1. Every effort should be made to replace carcinogenic substances and agents to which workers may be exposed in the course of their work by non-carcinogenic substances or agents or by less harmful substances or agents; in the choice of substitute substances or agents account should be taken of their carcinogenic, toxic and other properties.

2. The number of workers exposed to carcinogenic substances or agents and the duration and degree of such exposure should be reduced to the minimum compatible with safety.

3. (1) The competent authority should prescribe the measures to be taken to protect workers against the risks of exposure to carcinogenic substances or agents.

(2) The competent authority should keep the measures prescribed up to date, taking into account the codes of practices or guides which may be established by the International Labour Office and the conclusions of meetings of experts which may be convened by the International Labour Office, as well as information from other competent bodies.

I. Allmänna anvisningar

1. Alla ansträngningar bör göras för att ersätta cancerframkallande ämnen och agenser, för vilka arbetstagare kan bli exponerade under sitt arbete, med icke cancerframkallande ämnen eller agenser eller med mindre farliga ämnen eller agenser; vid valet av ersättande ämnen eller agenser bör hänsyn tagas till deras cancerframkallande, toxiska och andra egenskaper.

2. Antalet arbetstagare som exponeras för cancerframkallande ämnen eller agenser och varaktigheten och graden av sådan exponering bör reduceras till det minimum som är förenligt med säkerheten.

3. 1) Vederbörande myndighet bör föreskriva de åtgärder, som skall vidtagas för att skydda arbetstagarna mot riskerna för exponering för cancerframkallande ämnen eller agenser.

2) Vederbörande myndighet bör hålla föreskrifterna om åtgärder aktuella under hänsynstagande till praktiska råd och anvisningar utarbetade av internationella arbetsbyrån samt till utlåtanden av expertmöten sammankallade av internationella arbetsbyrån ävensom till information från andra sakkunniga organ.

4. (1) Employers should make every effort to use work processes which do not cause the formation, and particularly the emission in the working environment, of carcinogenic substances or agents, as main products, intermediates, by-products, waste products or otherwise.

(2) Where complete elimination of a carcinogenic substance or agent is not possible, employers should use all appropriate measures, in consultation with the workers and their organisations and in the light of advice from competent sources, including occupational health services, to eliminate exposure or reduce it to a minimum in terms of numbers exposed, duration of exposure and degreee of exposure.

(3) In cases to be determined by the competent authority, the employer should make arrangements for the systematic surveillance of the duration and degree of exposure to carcinogenic substances or agents in the working environment.

(4) Where carcinogenic substances or agents are transported or stored, all appropriate measures should be taken to prevent leakage or contamination.

5. Workers and others involved in occupational situations in which the risk of exposure to carcinogenic substances or agents may occur should conform to the safety procedures laid down and make proper use of all equipment furnished for their protection or the protection of others.

4. 1) Arbetsgivarna bör göra alla ansträngningar att använda arbetsprocesser som icke förorsakar uppkomst och i synnerhet utsläpp i arbetsmiljön av cancerframkallande ämnen eller agenser såsom huvudsakliga produkter, mellanprodukter, biprodukter, avfallsprodukter eller annat.

2) Om det ej är möjligt att helt eliminera ett cancerframkallande ämne eller agens, bör arbetsgivaren i samråd med arbetstagarna och deras organisationer och i ljuset av råd från sakkunniga källor, däri inbegripet yrkesmedicinska institutioner, vidtaga alla lämpliga åtgärder för att eliminera exponeringen eller reducera den till ett minimum i vad avser antalet exponerade personer samt exponeringens varaktighet och nivå.

3) Arbetsgivaren bör i de fall, som bestämmes av vederbörande myndighet, vidtaga åtgärder för systematisk övervakning av varaktigheten och nivån av exponering för cancerframkallande ämnen eller agenser i arbetsmiljön.

4) Då cancerframkallande ämnen eller agenser transporteras eller lagras, bör alla lämpliga åtgärder vidtagas för att förhindra läckage eller smitta.

5. Arbetstagare och andra som deltar i yrkesverksamhet, som innebär risk för exponering för cancerframkallande ämnen eller agenser, bör rätta sig efter utfärdade säkerhetsföreskrifter och på rätt sätt använda all utrustning som tillhandahålles för deras eget eller andras skydd.

II. Preventive Measures

6. The competent authority should periodically determine the carcinogenic substances and agents to which occupational exposure should be prohibited or made subject to authorisation or control, and those to which other provisions of this Recommendation apply.

7. In making such determinations the competent authority should give consideration to the latest information contained in the codes of practice or guides which may be established by the International Labour Office, and in the conclusions of meetings of experts which may be convened by the International Labour Office, as well as to information from other competent bodies.

8. The competent authority may permit exemptions from prohibition by issue of a certificate specifying in each case—

(a) the technical, hygiene and personal protection measures to be applied;

(b) the medical supervision or other tests or investigations to be carried out;

(c) the records to be maintained; and

(d) the professional qualifications required of those dealing with the supervision of exposure to the substance or agent in question.

9. (1) For substances and agents subject to authorisation or control, the competent authority should—

II. Förebyggande åtgärder

6. Vederbörande myndighet bör periodiskt bestämma beträffande vilka cancerframkallande ämnen och agenser exponering under yrkesutövning skall förbjudas eller göras till föremål för auktorisation eller kontroll och beträffande vilka ämnen och agenser andra anvisningar i denna rekommendation skall gälla.

7. När vederbörande myndighet utfärdar sådana bestämmelser, bör den taga hänsyn till den senaste information som ingår i råd och anvisningar utarbetade av internationella arbetsbyrån samt i utlåtanden av expertmöten sammankallade av internationella arbetsbyrån, ävensom till information från andra sakkunniga organ.

8. Vederbörande myndighet kan medgiva undantag från förbud genom utfärdande av tillstånd där i varje enskilt fall anges:

a) de tekniska, hygieniska och personliga skyddsåtgärder som skall vidtagas;

b) den medicinska övervakning eller de andra prov eller undersökningar som skall vidtagas;

c) de data som skall registreras;

d) de yrkeskvalifikationer som krävs av de personer som skall övervaka exponeringen för ifrågavarande ämnen eller agenser.

9. 1) Beträffande ämnen och agenser som är föremål för auktorisation eller kontroll bör vederbörande myndighet

(a) secure the necessary advice, particularly as regards the existence of substitute products or methods and the technical, hygiene and personal protection measures to be applied, as well as the medical supervision or other tests or investigations to be carried out before, during and after assignment to work involving exposure to the substances or agents in question;

(b) require the institution of such measures as are appropriate.

(2) The competent authority should further establish the criteria for determining the degree of exposure to the substances or agents in question, and where appropriate should specify levels as indicators for surveillance of the working environment in connection with the technical preventive measures required.

10. The competent authority should keep the determination of carcinogenic substances and agents made in pursuance of this Part of this Recommendation up to date.

III. Supervision of Health of Workers

11. Provision should be made, by laws or regulations or any other method consistent with national practice and conditions, for all workers assigned to work involving exposure to specified carcinogenic substances or agents to undergo as appropriate:

(a) a pre-assignment medical examination;

a) inhämta erforderliga råd, särskilt i vad angår förekomsten av ersättningsprodukter eller alternativa metoder, de tekniska, hygieniska och personliga skyddsåtgärder som skall vidtagas samt den medicinska övervakning eller de andra prov eller undersökningar som skall företagas före, under och efter hänvisning till ett arbete som är förenat med exponering för ifrågavarande ämnen eller agenser;

b) föreskriva att lämpliga åtgärder skall vidtagas.

2) Vederbörande myndighet bör vidare fastställa kriterier för bestämmande av graden av exponering för ifrågavarande ämnen eller agenser och där så är lämpligt närmare angiva nivåer såsom indikatorer för övervakning av arbetsmiljön i samband med erforderliga tekniska skyddsåtgärder.

10. Vederbörande myndighet bör tillse att de beslut angående cancerframkallande ämnen och agenser, som fattas i enlighet med denna del av denna rekommendation, ständigt hålles aktuella.

III. Övervakning av arbetstagarnas hälsotillstånd

11. Genom nationell lagstiftning eller på annat efter landets sedvanor och förhållanden lämpat sätt bör det tillses att alla arbetstagare som hänvisas till ett arbete som kan medföra exponering för bestämda cancerframkallande ämnen eller agenser, i den mån så är lämpligt undergår:

a) läkarundersökning innan de hänvisas till arbetet;

(b) periodic medical examinations at suitable intervals;

(c) biological or other tests and investigations which may be necessary to evaluate their exposure and supervise their state of health in relation to the occupational hazards.

12. The competent authority should ensure that provision is made for appropriate medical examinations or biological or other tests or investigations to continue to be available to the worker after cessation of the assignment referred to in Paragraph 11 of this Recommendation.

13. The examinations, tests and investigations provided for in Paragraphs 11 and 12 of this Recommendation should be carried out as far as possible in working hours and should be free of cost to the workers.

14. If as the result of any action taken in pursuance of this Recommendation it is inadvisable to subject a worker to further exposure to carcinogenic substances or agents in that worker's normal employment, every reasonable effort should be made to provide such a worker with suitable alternative employment.

15. (1) The competent authority should establish and maintain, where practicable and as soon as possible, in association with individual employers and representatives of workers, a system for the prevention and control of occupational cancer including—

(a) the institution, maintenance, preservation and transfer of records; and

b) periodiska läkarundersökningar med lämpliga mellanrum;

c) biologiska eller andra prov eller undersökningar, som kan vara erforderliga för att bedöma deras exponering och övervaka deras hälsotillstånd i vad avser yrkesriskerna.

12. Vederbörande myndighet bör tillse att åtgärder vidtas för att arbetstagarna alltjämt skall kunna undergå lämpliga läkarundersökningar eller biologiska eller andra prov eller undersökningar sedan den hänvisning, som avses i punkt 11 i denna rekommendation, har upphört.

13. De läkarundersökningar och andra prov eller undersökningar som avses i punkterna 11 och 12 i denna rekommendation bör såvitt möjligt utföras på arbetstid och ej medföra kostnad för arbetstagarna.

14. Om det som följd av någon åtgärd som vidtages i enlighet med denna rekommendation icke befinnes tillrådligt att utsätta en arbetstagare för fortsatt exponering för cancerframkallande ämnen eller agenser i arbetstagarens normala sysselsättning, bör alla rimliga ansträngningar göras att bereda arbetstagaren annan lämplig sysselsättning.

15. 1) Vederbörande myndighet bör, där så är möjligt, snarast i samverkan med enskilda arbetsgivare och arbetstagarrepresentanter upprätta ett system för förebyggande och kontroll av yrkescancer innefattande:

a) registrering, ajourföring, bevarande och överföring av data;

(b) exchange of information.

(2) In establishing such a system of records and exchange of information, account should be taken of the assistance which may be provided by international and national organisations, including organisations of employers and workers, and by individual employers.

(3) In the case of closure of an undertaking, records and information held in compliance with this Paragraph should be dealt with in accordance with the directions of the competent authority.

(4) In any country in which the competent authority does not establish such a system of records and information, the employer, in consultation with representatives of workers, should make every effort to attain the objectives of this Paragraph.

b) utbyte av informationer.

2) Vid upprättandet av ett sådant system för registrering av data och utbyte av informationer bör hänsyn tagas till den hjälp som kan lämnas av internationella och nationella organisationer, däri inbegripet arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, samt av enskilda arbetsgivare.

3) För den händelse ett företag nedlägges bör de data och informationer som insamlats i enlighet med denna punkt behandlas enligt vederbörande myndighets anvisningar.

4) I varje land där vederbörande myndighet icke upprättar ett sådant system av dataregistrering och information bör arbetsgivarna i samråd med representanter för arbetstagarna eftersträva att tillämpa denna punkt.

IV. Information and Education

16. (1) The competent authority should promote epidemiological and other studies and collect and disseminate information relevant to occupational cancer risks, with the assistance as appropriate of international and national organisations, including organisations of employers and workers.

(2) It should endeavour to establish the criteria for determining the carcinogenicity of substances and agents.

17. The competent authority should draw up suitable educational guides for both employers and workers on substances and agents liable to give rise to occupational cancer.

IV. Information och upplysning

16. 1) Vederbörande myndighet bör främja epidemiologisk och annan forskning samt insamla och sprida information angående riskerna för yrkescancer, då så är lämpligt med bistånd av internationella och nationella organisationer, däri inbegripet arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer.

2) Den bör sträva att fastställa kriterier för bestämmande av de cancerframkallande egenskaperna hos ämnen och agenser.

17. Vederbörande myndighet bör utarbeta lämpliga upplysande handböcker för såväl arbetsgivare som arbetstagare beträffande ämnen och agenser som kan ge upphov till yrkescancer.

18. Employers should seek information, especially from the competent authority, on carcinogenic hazards which may arise with regard to any substance or agent introduced or to be introduced into the undertaking; when a carcingogenic potential is suspected, they should decide in consultation with the competent authority on the additional studies to be carried out.

19. Employers should ensure that in the case of any substance or agent which is carcinogenic there is at the workplace an appropriate indication to any worker who may be liable to exposure of the danger which may arise.

20. Employers should instruct their workers before assignment and regularly thereafter, as well as on introduction of a new carcinogenic substance or agent, on the dangers of exposure to carcinogenic substances and agents and on the measures to be taken.

21. Employers' and workers' organisations should take positive action to carry out programmes of information and education with regard to the hazards of occupational cancer, and should encourage their members to participate fully in programmes of prevention and control.

V. Measures of Application

22. Each Member should--

(a) by laws or regulations or any other method consistent with national practice and conditions, take such steps, including the pro-

18. Arbetsgivarna bör inhämta information, särskilt hos vederbörande myndighet, beträffande cancerrisker som kan uppstå i samband med varje ämne eller agens som användes eller är avsett att användas inom företaget; när misstanke föreligger om cancerframkallande egenskaper bör de i samråd med vederbörande myndighet bestämma vilka ytterligare undersökningar som skall utföras.

19. Arbetsgivarna bör tillse att det beträffande varje ämne eller agens, som är cancerframkallande, på arbetsplatsen ges upplysning på lämpligt sätt åt varje arbetstagare som kan bli utsatt för den fara som kan uppstå.

20. Arbetsgivarna bör, innan arbetstagarna hänvisas till arbete och därefter med regelbundna mellanrum samt då nya cancerframkallande ämnen eller agenser införes upplysa sina arbetstagare om riskerna vid exponering för cancerframkallande ämnen och agenser samt om erforderliga åtgärder.

21. Arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna bör vidtaga konkreta åtgärder för att genomföra informations- och upplysningsprogram angående riskerna för yrkescancer och uppmuntra sina medlemmar att till fullo deltaga i program för förebyggande och kontroll.

V. Tillämpningsåtgärder

22. Varje medlemsstat bör

a) genom lagstiftning eller på annat sätt som är förenligt med landets sedvanor och förhållanden vidtaga sådan åtgärder, däri inbe-

vision of appropriate penalties, as may be necessary to give effect to the provisions of this Recommendation;

(b) in accordance with national practice, specify the bodies or persons on whom the obligation of compliance with the provisions of this Recommendation rests;

(c) provide appropriate inspection services for the purpose of supervising the application of the provisions of this Recommendation, or satisfy itself that appropriate inspection is carried out.

23. In applying the provisions of this Recommendation, the competent authority should consult with the most representative organisations of employers and workers concerned.

gripet lämpliga straffbestämmelser, som kan vara erforderliga för att anvisningarna i denna rekommendation skall efterkommas;

b) i enlighet med nationell praxis ange de organ eller personer som är skyldiga att följa anvisningarna i denna rekommendation;

c) uppdraga åt lämpliga inspektionsorgan att kontrollera tillämpningen av anvisningarna i denna rekommendation eller förvissa sig om att lämplig inspektion utföres.

23. Vid tillämpandet av anvisningarna i denna rekommendation bör vederbörande myndighet samråda med de mest representativa organisationerna av berörda arbetsgivare och arbetstagare.

Bilaga 3

(Översättning)

Convention (No. 140) concerning paid educational leave

The General Conference of the International Labour Organisation,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its Fifty-ninth Session on 5 June 1974, and

Noting that Article 26 of the Universal Declaration of Human Rights affirms that everyone has the right to education, and

Noting further the provisions contained in existing international labour Recommendations on vocational training and the protection of workers' representatives concerning the temporary release of workers, or the granting to them of time off, for participation in education or training programmes, and

Considering that the need for continuing education and training related to scientific and technological development and the changing pattern of economic and social relations calls for adequate arrangements for leave for education and training to meet new aspirations, needs and objectives of a social, economic, technological and cultural character, and

Considering that paid educational leave should be regarded as one means of meeting the real

Konvention (nr 140) om betald ledighet för studier

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

som av styrelsen för Internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 5 juni 1974 till sitt femtioniende sammanträde,

som konstaterar att artikel 26 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna fastslår att var och en har rätt till undervisning,

som vidare beaktar de bestämmelser om tjänstledighet och tillfällig ledighet för arbetstagare för deltagande i undervisnings- eller utbildningsprogram, som ingår i av internationella arbetsorganisationen antagna rekommendationer angående yrkesutbildning och skydd för arbetstagarnas representanter,

som finner att det behov av återkommande undervisning och utbildning som betingas av den vetenskapliga och tekniska utvecklingen och av de ekonomiska och sociala förhållandenas omvandling kräver lämpliga åtgärder beträffande ledighet i undervisnings- och utbildningssyfte för att tillgodose nya strävanden, behov och målsättningar av social, ekonomisk, teknologisk och kulturell karaktär,

som finner att betald ledighet för studier bör betraktas som ett av medlen att tillgodose enskilda

needs of individual workers in a modern society, and

Considering that paid educational leave should be conceived in terms of a policy of continuing education and training to be implemented progressively and in an effective manner, and

Having decided upon the adoption of certain proposals with regard to paid educational leave, which is the fourth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of an international Convention,

adopts this twenty-fourth day of June of the year one thousand nine hundred and seventy-four the following Convention, which may be cited as the Paid Educational Leave Convention, 1974:

arbetstagares verkliga behov i det nutida samhället,

som finner att betald ledighet för studier bör betraktas som ett led i en politik för återkommande undervisning som skall genomföras successivt och på ett effektivt sätt,

som beslutat antaga vissa förslag angående betald ledighet för studier, vilken fråga utgör den fjärde punkten på sammanträdets dagordning,

och som beslutat att dessa förslag skall taga formen av en konvention,

antager denna den tjugofjärde dagen i juni månad år nittonhundrasjuttiofyra följande konvention, som kan benämnas 1974 års konvention om betald studieledighet.

Article 1

In this Convention, the term "paid educational leave" means leave granted to a worker for educational purposes for a specified period during working hours, with adequate financial entitlements.

Artikel 1

I denna konvention avses med uttrycket "betald ledighet för studier" ledighet som beviljas en arbetstagare för studieändamål under en bestämd period på normal arbetstid med åtnjutande av lämpliga ekonomiska förmåner.

Article 2

Each Member shall formulate and apply a policy designed to promote, by methods appropriate to national conditions and practice and by stages as necessary, the granting of paid educational leave for the purpose of–

(a) training at any level;

(b) general, social and civic education;

(c) trade union education.

Artikel 2

Varje medlemsstat skall utforma och genomföra en politik som syftar till att genom metoder lämpade efter landets förhållanden och sedvanor och om så påkallas stegvis främja beviljandet av betald studieledighet för

a) utbildning på alla nivåer;

b) allmänbildande, social och medborgerlig undervisning;

c) facklig undervisning.

Article 3

That policy shall be designed to contribute, on differing terms as necessary—

(a) to the acquisition, improvement and adaptation of occupational and functional skills, and the promotion of employment and job security in conditions of scientific and technological development and economic and structural change;

(b) to the competent and active participation of workers and their representatives in the life of the undertaking and of the community;

(c) to the human, social and cultural advancement of workers; and

(d) generally, to the promotion of appropriate continuing education and training, helping workers to adjust to contemporary requirements.

Article 4

The policy shall take account of the stage of development and the particular needs of the country and of different sectors of activity, and shall be co-ordinated with general policies concerning employment, education and training as well as policies concerning hours of work, with due regard as appropriate to seasonal variations of hours of work or of volume of work.

Article 5

The means by which provision is made for the granting of paid

Artikel 3

Denna politik skall vara ägnad att, om så påkallas på olika sätt, bidraga till

a) förvärvande, förbättring och anpassning av de färdigheter, som erfordras för utövande av ett yrke eller en funktion, samt främjande av sysselsättning och anställningstrygghet inför den vetenskapliga och tekniska utvecklingen samt den ekonomiska och strukturella omvandlingen;

b) arbetstagarnas och deras representanters sakkunniga och aktiva medverkan i företagets verksamhet och i samhällslivet;

c) arbetstagarnas mänskliga, sociala och kulturella förkovran; och

d) främjande i allmänhet av en lämplig återkommande undervisning och utbildning som gör det lättare för arbetstagarna att anpassa sig efter tidens krav.

Artikel 4

Denna politik skall taga hänsyn till landets och de olika verksamhetsområdenas utvecklingsnivå och speciella behov, och den skall samordnas med den allmänna politiken på sysselsättningens, undervisningens och utbildningens område ävensom med arbetstidspolitiken, varvid i den mån så är lämpligt hänsyn skall tagas till säsongmässiga variationer i arbetstidens längd och i arbetsvolymen.

Artikel 5

Beviljandet av betald studieledighet skall regleras genom natio-

educational leave may include national laws and regulations, collective agreements, arbitration awards, and such other means as may be consistent with national practice.

Article 6

The public authorities, employers' and workers' organisations, and institutions or bodies providing education and training shall be associated, in a manner appropriate to national conditions and practice, with the formulation and application of the policy for the promotion of paid educational leave.

Article 7

The financing of arrangements for paid educational leave shall be on a regular and adequate basis and in accordance with national practice.

Article 8

Paid educational leave shall not be denied to workers on the ground of race, colour, sex, religion, political opinion, national extraction or social origin.

Article 9

As necessary, special provisions concerning paid educational leave shall be established—

(a) where particular categories of workers, such as workers in small undertakings, rural or other workers residing in isolated areas,

nell lagstiftning, genom kollektivavtal, genom skiljedom eller på annat sätt som är förenligt med nationell praxis.

Artikel 6

De offentliga myndigheterna, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna och de institutioner eller organ som svarar för undervisning och utbildning skall på ett efter landets förhållanden och sedvanor lämpat sätt medverka vid utformningen och genomförandet av en politik som främjar betald ledighet för studier.

Artikel 7

Finansieringen av åtgärder för betald ledighet för studier skall tryggas genom regelbundna och tillräckliga anslag och i överensstämmelse med nationell praxis.

Artikel 8

Arbetstagare skall icke nekas betald ledighet för studier på grund av ras, hudfärg, kön, religion, politisk uppfattning, nationell härkomst eller socialt ursprung.

Artikel 9

Då så är påkallat skall särskilda bestämmelser angående betald ledighet för studier fastställas

a) då särskilda kategorier av arbetstagare, såsom arbetstagare vid små företag, arbetstagare bosatta på landsbygden eller eljest inom

shift workers or workers with family responsibilities, find it difficult to fit into general arrangements;

(b) where particular categories of undertakings, such as small or seasonal undertakings, find it difficult to fit into general arrangements, it being understood that workers in these undertakings would not be excluded from the benefit of paid educational leave.

isolerade områden, skiftarbetare eller arbetstagare med familjeansvar, har svårighet att draga fördel av de allmänna anordningarna;

b) då särskilda kategorier av företag, såsom små företag eller säsongföretag, har svårighet att anpassa sig till de allmänna anordningarna, varvid det förutsättes att arbetstagare vid dessa företag icke skall uteslutas från förmånen av betald ledighet för studier.

Article 10

Conditions of eligibility for paid educational leave may vary according to whether such leave is intended for–

(a) training at any level;

(b) general, social or civic education; or

(c) trade union education.

Artikel 10

Förutsättningarna för erhållande av betald ledighet för studier kan variera, beroende på om ledigheten avser

a) utbildning på alla nivåer;

b) allmänbildande, social eller medborgerlig undervisning;

c) facklig undervisning.

Article 11

A period of paid educational leave shall be assimilated to a period of effective service for the purpose of establishing claims to social benefits and other rights deriving from the employment relation, as provided for by national laws or regulations, collective agreements, arbitration awards or such other means as may be consistent with national practice.

Artikel 11

En period av betald ledighet för studier skall jämställas med en period av faktisk tjänstgöring i och för fastställande av anspråk på sociala förmåner och andra rättigheter som grundar sig på anställningsförhållandet i enlighet med nationell lagstiftning, kollektivavtal, skiljedom eller på annat sätt som är förenligt med nationell praxis.

Article 12

The formal ratifications of this Convention shall be communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration.

Artikel 12

De officiella ratifikationerna av denna konvention skall delges internationella arbetsbyråns generaldirektör och registreras av honom.

Article 13

1. This Convention shall be binding only upon those Members of the International Labour Organisation whose ratifications have been registered with the Director-General.

2. It shall come into force twelve months after the date on which the ratifications of two Members have been registered with the Director-General.

3. Thereafter, this Convention shall come into force for any Member twelve months after the date on which its ratification has been registered.

Artikel 13

1. Denna konvention är bindande endast för de medlemmar av internationella arbetsorganisationen vilkas ratifikationer registrerats av generaldirektören.

2. Den träder i kraft tolv månader efter det två medlemmars ratifikationer registrerats av generaldirektören.

3. Därefter träder denna konvention i kraft för varje medlem tolv månader efter den dag, då dess ratifikation registrerats.

Article 14

1. A Member which has ratified this Convention may denounce it after the expiration of ten years from the date on which the Convention first comes into force, by an act communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration. Such denuciation shall not take effect until one year after the date on which it is registered.

2. Each Member which has ratified this Convention and which does not, within the year following the expiration of the period of ten years mentioned in the preceding paragraph, exercise the right of denunciation provided for in this Article, will be bound for another period of ten years and, thereafter, may denounce this Convention at the expiration of each period of ten years under the terms provided for in this Article.

Artikel 14

1. Medlem som ratificerar denna konvention kan, sedan tio år förflutit från den tidpunkt då konventionen först trädde i kraft, uppsäga densamma genom skrivelse som delges internationella arbetsbyråns generaldirektör för registrering. Uppsägningen träder ej i kraft förrän ett år efter det den registrerats.

2. Varje medlem, som ratificerar denna konvention och icke inom ett år efter utgången av den i föregående mom. nämnda tioårsperioden gör bruk av den uppsägningsrätt som medges i denna artikel, skall vara bunden för en ny period av tio år och kan därefter på de i denna artikel föreskrivna villkoren uppsäga konventionen vid utgången av varje tioårsperiod.

Article 15

1. The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organisation of the registration of all ratifications and denunciations communicated to him by the Members of the Organisation.

2. When notifying the Members of the Organisation of the registration of the second ratification communicated to him, the Director-General shall draw the attention of the Members of the Organisation to the date upon which the Convention will come into force.

Artikel 15

1. Internationella arbetsbyråns generaldirektör skall underrätta samtliga medlemmar av internationella arbetsorganisationen om registreringen av alla ratifikationer och uppsägningar, som delgivits honom av organisationens medlemmar.

2. När generaldirektören underrättar organisationens medlemmar om registreringen av den andra ratifikationen i ordningen, som delgivits honom, skall han fästa medlemmarnas uppmärksamhet på den dag då konventionen kommer att träda i kraft.

Article 16

The Director-General of the International Labour Office shall communicate to the Secretary-General of the United Nations for registration in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations full particulars of all ratifications and acts of denunciation registered by him in accordance with the provisions of the preceding Articles.

Artikel 16

Internationella arbetsbyråns generaldirektör skall för registrering jämlikt artikel 102 av Förenta nationernas stadga lämna Förenta nationernas generalsekreterare fullständiga upplysningar om varje ratifikation och uppsägning, som registrerats av honom enligt bestämmelserna i föregående artiklar.

Article 17

At such times as it may consider necessary the Governing Body of the International Labour Office shall present to the General Conference a report on the working of this Convention and shall examine the desirability of placing on the agenda of the Conference the question of its revision in whole or in part.

Artikel 17

Närhelst internationella arbetsbyråns styrelse finner det erforderligt skall styrelsen förelägga internationella arbetsorganisationens allmänna konferens en redogörelse för konventionens tillämpning och överväga om det finns skäl att på konferensens dagordning uppföra frågan om dess revision, helt eller delvis.

Article 18

1. Should the Conference adopt a new Convention revising this Convention in whole or in part, then, unless the new Convention otherwise provides–

(a) the ratification by a Member of the new revising Convention shall *ipso jure* involve the immediate denunciation of this Convention, notwithstanding the provisions of Article 14 above, if and when the new revising Convention shall have come into force;

(b) as from the date when the new revising Convention comes into force this Convention shall cease to be open to ratification by the Members.

2. This Convention shall in any case remain in force in its actual form and content for those Members which have ratified it but have not ratified the revising Convention.

Artikel 18

1. Om konferensen antager en ny konvention, varigenom förevarande konvention helt eller delvis revideras, och den nya konventionen ej föreskriver annat,

a) skall, utan hinder av bestämmelserna i artikel 14, en medlems ratifikation av den nya konventionen i sig innefatta omedelbar uppsägning av förevarande konvention, under förutsättning att den nya konventionen trätt i kraft;

b) skall från den dag, då den nya konventionen träder i kraft, förevarande konvention icke längre kunna ratificeras av medlemmarna.

2. Förevarande konvention skall likväl förbli gällande till form och innehåll för de medlemmar som ratificerat densamma men icke ratificerat den nya konvention, varigenom förevarande konvention revideras.

Article 19

The English and French versions of the text of this Convention are equally authoritative.

Artikel 19

De engelska och franska texterna till denna konvention skall ha lika vitsord.

Bilaga 4

(Översättning)

Recommendation (No. 148) concerning paid educational leave

The General Conference of the International Labour Organisation,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its Fifty-ninth Session on 5 June 1974, and

Noting that Article 26 of the Universal Declaration of Human Rights affirms that everyone has the right to education, and

Noting further the provisions contained in existing international labour Recommendations on vocational training and the protection of workers' representatives concerning the temporary release of workers, or the granting to them of time off, for participation in education or training programmes, and

Considering that the need for continuing education and training related to scientific and technological development and the changing pattern of economic and social relations calls for adequate arrangements for leave for education and training to meet new aspirations, needs and objectives of a social, economic, technological and cultural character, and

Considering that paid educational leave should be regarded as one means of meeting the real needs of individual workers in a

Rekommendation (nr 148) om betald ledighet för studier

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

som av styrelsen för Internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 5 juni 1974 till sitt femtionionde sammanträde,

som konstaterar att artikel 26 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna fastslår att var och en har rätt till undervisning,

som vidare beaktar de bestämmelser om tjänstledighet och tillfällig ledighet för arbetstagare för deltagande i undervisnings- eller utbildningsprogram, som ingår i av internationella arbetsorganisationen antagna rekommendationer angående yrkesutbildning och skydd för arbetstagarnas representanter,

som finner att det behov av återkommande undervisning och utbildning som betingas av den vetenskapliga och tekniska utvecklingen och av de ekonomiska och sociala förhållandenas omvandling kräver lämpliga åtgärder beträffande ledighet i undervisnings- och utbildningssyfte för att tillgodose nya strävanden, behov och målsättningar av social, ekonomisk, teknologisk och kulturell karaktär,

som finner att betald ledighet för studier bör betraktas som ett av medlen att tillgodose enskilda arbetstagares verkliga behov i det

modern society, and

Considering that paid educational leave should be conceived in terms of a policy of continuing education and training to be implemented progressively and in an effective manner, and

Having decided upon the adoption of certain proposals with regard to paid educational leave, which is the fourth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of a Recommendation,

adopts this twenty-fourth day of June of the year one thousand nine hundred and seventy-four the following Recommendation, which may be cited as the Paid Educational Leave Recommendation, 1974:

nutida samhället,

som finner att betald ledighet för studier bör betraktas som ett led i en politik för återkommande undervisning som skall genomföras successivt och på ett effektivt sätt,

som beslutat antaga vissa förslag angående betald ledighet för studier, vilken fråga utgör den fjärde punkten på sammanträdets dagordning,

och som beslutat att dessa förslag skall taga formen av en rekommendation,

antager denna den tjugofjärde dagen i juni månad år nittonhundrasjuttiofyra följande rekommendation, som kan benämnas 1974 års rekommendation om betald studieledighet.

I. Definition

1. In this Recommendation, the term "paid educational leave" means leave granted to a worker for educational purposes for a specified period during working hours, with adequate financial entitlements.

I. Definition

1. I denna rekommendation avses med uttrycket "betald ledighet för studier" ledighet som beviljas en arbetstagare för studieändamål under en bestämd period på normal arbetstid med åtnjutande av lämpliga ekonomiska förmåner.

II. Formulation of Policy and Methods of Implementation

2. Each Member should formulate and apply a policy designed to promote, by methods appropriate to national conditions and practice and by stages as necessary, the granting of paid educational leave for the purpose of—

(a) training at any level;

(b) general, social and civic education;

II. Utformningen av politik och tillämpningsmetoder

2. Varje medlemsstat bör utforma och genomföra en politik som syftar till att genom metoder lämpade efter landets förhållanden och sedvanor och om så påkallas stegvis främja beviljandet av betald studieledighet för

a) utbildning på alla nivåer;

b) allmänbildande, social och medborgerlig undervisning;

(c) trade union education.

3. That policy should be designed to contribute, on differing terms as necessary—

(a) to the acquisition, improvement and adaptation of occupational and functional skills, and the promotion of employment and job security in conditions of scientific and technological development and economic and structural change;

(b) to the competent and active participation of workers and their representatives in the life of the undertaking and of the community;

(c) to the human, social and cultural advancement of workers; and

(d) generally, to the promotion of appropriate continuing education and training, helping workers to adjust to contemporary requirements.

4. (1) The policy should take account of the stage of development and the particular needs of the country and of different sectors of activity, of other social objectives, and of national priorities.

(2) It should be co-ordinated with general policies concerning employment, education and training as well as policies concerning hours of work, with due regard as appropriate to seasonal variations of hours of work or of volume of work.

5. The means by which provision is made for the granting of paid educational leave may include national laws and regula-

c) facklig undervisning.

3. Denna politik bör vara ägnad att, om så påkallas på olika sätt, bidraga till:

a) förvärvande, förbättring och anpassning av de färdigheter, som erfordras för utövande av ett yrke eller en funktion, samt främjande av sysselsättning och anställningstrygghet inför den vetenskapliga och tekniska utvecklingen samt den ekonomiska och strukturella omvandlingen;

b) arbetstagarnas och deras representanters sakkunniga och aktiva medverkan i företagets verksamhet och i samhällslivet;

c) arbetstagarnas mänskliga, sociala och kulturella förkovran;

d) främjande i allmänhet av en lämplig återkommande undervisning och utbildning som gör det lättare för arbetstagarna att anpassa sig efter tidens krav.

4. 1) Denna politik bör taga hänsyn till landets och de olika verksamhetsområdenas utvecklingsnivå och speciella behov, till andra sociala målsättningar och till nationella prioriteter.

2) Den bör samordnas med den allmänna politiken på sysselsättningens, undervisningens och utbildningens område även som med arbetstidspolitiken, varvid i den mån så är lämpligt hänsyn bör tagas till säsongmässiga variationer i arbetstidens längd och i arbetsvolymen.

5. Beviljandet av betald studieledighet bör regleras genom nationell lagstiftning, genom kollektivavtal, genom skiljedom eller på

tions, collective agreements, arbitration awards, and such other means as may be consistent with national practice.

6. It should be recognised that paid educational leave is not a substitute for adequate education and training early in life and that it is only one of a variety of means for continuing education and training.

annat sätt som är förenligt med nationell praxis.

6. Det bör hållas i minnet att betald ledighet för studier icke är en ersättning för fullgod undervisning och utbildning vid unga år och att den endast är ett av många medel för återkommande undervisning och utbildning.

III. Measures for Promotion of Paid Educational Leave

7. The public authorities, employers' and workers' organisations, and institutions or bodies providing education and training should be associated, in a manner appropriate to national conditions and practice, with the formulation and application of the policy for the promotion of paid educational leave.

8. Measures should be taken, on the basis of plans adapted to the aims of the policy—

(a) to ascertain the current and future education and training needs of workers which may be met by paid educational leave;

(b) to make full use of all available education and training facilities, and to establish new facilities to meet the education and training purposes of paid educational leave;

(c) to take account in teaching methods and education and training programmes of the objects and the terms of paid educational leave, which reflect new needs;

(d) to encourage workers to

III. Åtgärder till främjande av betald ledighet för studier

7. De offentliga myndigheterna, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna och de institutioner eller organ som svarar för undervisning och utbildning bör på ett efter landets förhållanden och sedvanor lämpat sätt medverka vid utformningen och genomförandet av en politik som främjar betald ledighet för studier.

8. Med utgångspunkt från planer som är anpassade efter målsättningarna för denna politik bör åtgärder vidtagas för att

a) utröna sådana aktuella och kommande undervisnings- och utbildningsbehov hos arbetstagare som kan tillgodoses genom betald ledighet för studier

b) till fullo utnyttja alla föreliggande medel för undervisning och utbildning och skapa nya medel för att nå undervisnings- och utbildningssyftena för den betalda ledigheten;

c) i undervisningsmetoder samt i undervisnings- och utbildningsprogram taga hänsyn till de mål och förutsättningar för studier vilka återspeglar nya behov;

d) uppmuntra arbetstagarna att

make the best use of education and training facilities available to them;

(e) to encourage employers to grant paid educational leave to workers.

9. There should be adequate systems of information and guidance regarding possibilities of paid educational leave.

10. Adequate arrangements should be made to ensure that the education and training provided are of appropriate quality.

IV. Financing

11. The financing of arrangements for paid educational leave should be on a regular and adequate basis and in accordance with national practice.

12. It should be recognised that—

(a) employers, collectively or individually,

(b) public authorities and educational or training institutions or bodies, and

(c) employers' and workers' organisations,

may be expected to contribute to the financing of arrangements for paid educational leave according to their respective responsibilities.

V. Conditions for Granting of Paid Educational Leave

13. Paid educational leave should not be denied to workers on the ground of race, colour, sex, religion, political opinion, national extraction or social origin.

på bästa sätt utnyttja de undervisnings- och utbildningsmöjligheter som står dem till buds;

e) uppmuntra arbetsgivarna att bevilja arbetstagarna betald ledighet för studier.

9. Det bör finnas lämpliga system för information och vägledning beträffande möjligheterna att få betald ledighet för studier.

10. Lämpliga åtgärder bör vidtagas för att tillse att tillhandahållen undervisning och utbildning är av god kvalitet.

IV. Finansiering

11. Finansieringen av åtgärder för betald ledighet för studier bör tryggas genom regelbundna och tillräckliga anslag och i överensstämmelse med nationell praxis.

12. Det bör erkännas att

a) arbetsgivarna, samfällt eller var för sig,

b) de offentliga myndigheterna och de institutioner eller organ, som svarar för undervisning eller utbildning samt

c) arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna

kan förväntas bidraga till finansieringen av åtgärder för betald ledighet för studier efter måttet av sina förpliktelser.

V. Förutsättningar för beviljande av betald ledighet för studier

13. Arbetstagare bör icke nekas betald ledighet för studier på grund av ras, hudfärg, kön, religion, politisk uppfattning, nationell härkomst eller socialt ursprung.

14. Workers should remain free to decide in which education or training programmes they wish to participate.

15. As necessary, special provisions concerning paid educational leave should be established –

(a) where particular categories of workers, such as workers in small undertakings, rural or other workers residing in isolated areas, shift workers or workers with family responsibilities, find it difficult to fit into general arrangements;

(b) where particular categories of undertakings, such as small or seasonal undertakings, find it difficult to fit into general arrangements, it being understood that workers in these undertakings would not be excluded from the benefit of paid educational leave.

16. Conditions of eligibility for paid educational leave may vary according to whether such leave is intended for–

(a) training at any level;

(b) general, social or civic education; or

(c) trade union education.

17. (1) In determining conditions of eligibility, account should be taken of the types of education or training programmes available and of the needs of workers and their organisations and of undertakings, as well as of the public interest.

(2) As regards paid educational leave for trade union education, the workers' organisations concerned should have the responsibility for selection of candidates.

14. Arbetstagarna bör ha frihet att avgöra i vilka undervisnings- eller utbildningsprogram de önskar deltaga.

15. Då så är påkallat bör särskilda bestämmelser angående betald ledighet för studier fastställas

a) då särskilda kategorier av arbetstagare, såsom arbetstagare vid små företag, arbetstagare bosatta på landsbygden eller eljest inom isolerade områden, skiftarbetare eller arbetstagare med familjeansvar, har svårighet att draga fördel av de allmänna anordningarna;

b) då särskilda kategorier av företag, såsom små företag eller säsongföretag, har svårighet att anpassa sig till de allmänna anordningarna, varvid det förutsättes att arbetstagare vid dessa företag icke skall uteslutas från förmånen av betald ledighet för studier.

16. Förutsättningarna för erhållande av betald ledighet för studier kan variera, beroende på om ledigheten avser

a) utbildning på alla nivåer;

b) allmänbildande, social eller medborgerlig undervisning;

c) facklig undervisning.

17. 1) När förutsättningarna för erhållande av betald ledighet för studier bestäms, bör hänsyn tagas till de typer av undervisnings- eller utbildningsprogram som finns att tillgå och till arbetstagarnas och deras organisationers samt företagens behov, ävensom till det allmänna intresset.

2) Då det gäller betald ledighet för facklig undervisning bör berörda arbetstagarorganisationer svara för urvalet av kandidater.

(3) The manner in which workers who satisfy the conditions of eligibility are granted paid educational leave should be agreed upon between undertakings or the employers' organisations concerned and the workers' organisations concerned so as to ensure the efficient continuing operation of the undertakings in question.

3) Beträffande sättet att bevilja betald ledighet för studier åt arbetstagare som uppfyller villkoren härför bör överenskommelse träffas mellan berörda företag eller arbetsgivarorganisationer å ena sidan och berörda arbetstagarorganisationer å andra sidan, så att ifrågavarande företags effektiva fortlöpande verksamhet säkerställs.

18. (1) Where trade union education programmes are carried out by the trade union organisations themselves, they should have the responsibility for planning, approval and implementation of the programmes.

(2) Where such programmes are carried out by other educational institutions or bodies, they should be established in agreement between those bodies and the trade union organisations concerned.

18. 1) När program för facklig undervisning genomförs av de fackliga organisationerna själva, bör dessa ha ansvaret för planering, godkännande och genomförande av programmen.

2) När sådana program genomförs av andra på undervisningens område verksamma institutioner eller organ, bör de utarbetas i samförstånd mellan dessa organ och berörda fackliga organisationer.

19. As required by national or local circumstances or by the circumstances of an undertaking, priority in the granting of paid educational leave should be given to particular categories of workers, or particular occupations or functions, which have especially urgent education or training needs.

19. Då nationella eller lokala förhållanden så påfordrar, bör prioritet vid beviljandet av betald ledighet för studier ges åt bestämda kategorier av arbetstagare eller bestämda yrken eller funktioner, för vilka särskilt angelägna behov av undervisning eller utbildning föreligger.

20. The financial entitlements of workers during paid educational leave should—

(a) maintain their level of earnings by continued payment of their wages and other benefits, or by adequate compensation therefor, as provided for by national laws or regulations, collective agreements, arbitration awards or such other means as may be consistent with national practice;

20. Arbetstagares ekonomiska förmåner under betald ledighet för studier bör

a) medge bibehållen inkomstnivå genom fortsatt utbetalning av lön och andra förmåner eller genom tillräcklig kompensation härför i enlighet med nationell lagstiftning, kollektivavtal, skiljedom eller på annat sätt som är förenligt med nationell praxis;

(b) take account of any major additional costs of education or training.

21. A period of paid educational leave should be assimilated to a period of effective service for the purpose of establishing claims to social benefits and other rights deriving from the employment relation, as provided for by national laws or regulations, collective agreements, arbitration awards, or such other means as may be consistent with national practice.

b) taga hänsyn till alla större extra kostnader för undervisning eller utbildning.

21. En period av betald ledighet för studier bör jämställas med en period av faktisk tjänstgöring i och för fastställande av anspråk på sociala förmåner och andra rättigheter som grundar sig på anställningsförhållandet i enlighet med nationell lagstiftning, kollektivavtal, skiljedom eller på annat sätt som är förenligt med nationell praxis.

Bilaga 5

Resolutioner

I. Resolution om betald ledighet för studier.
II. Resolution om särskilda åtgärder i samband med förebyggande och kontroll av yrkesrisker förorsakade av cancerframkallande ämnen och agenser.
III. Resolution om sociala och ekonomiska följder av cancerförebyggande åtgärder.
IV. Resolution om att på dagordningen för nästa ordinarie konferenssammanträde föra upp ett ämne med beteckningen "Lantarbetarnas organisationer och deras roll i den ekonomiska och sociala utvecklingen".
V. Resolution om att på dagordningen för nästa ordinarie konferenssammanträde föra upp ett ämne med beteckningen "Migrerande arbetare".
VI. Resolution om framtida ILO-aktiviteter avseende migrerande arbetare.
VII. Resolution om det av torka drabbade Sahel och andra regioner samt internationella arbetsorganisationens roll i förhållande till dessa.
VIII. Resolution om att på dagordningen för nästa ordinarie konferenssammanträde föra upp ett ämne med beteckningen "Utveckling av mänskliga resurser: yrkesvägledning och yrkesutbildning".
IX. Resolution om finansiering av den del av budgeten för åren 1974–75 som avser år 1975.
X. Resolution om sammansättningen av internationella arbetsorganisationens administrativa domstol.
XI. Resolution om erläggande av extra avgift till ILO:s tjänstepensionsfond.
XII. Resolution om tillsättande av poster i styrelsen för ILO:s tjänstepensionsfond och i ILO:s tjänstepensionskommitté (Förenta nationernas förenade tjänstepensionsfond).
XIII. Resolution om den diskriminering och rasism samt den kränkning av fackliga fri- och rättigheter som utövas av israeliska myndigheter i Palestina och övriga ockuperade arabiska områden.
XIV. Resolution om mänskliga och fackliga rättigheter i Chile.
XV. Resolution om finansiering av kostnader för delegationers deltagande i internationella arbetskonferensen.
XVI. Resolution om sammankallande genom ILO av en trepartisk världskonferens om sysselsättning, inkomstfördelning och sociala framsteg samt internationell arbetsfördelning.
XVII. Resolution om arbetsmiljön.